Karl Brauers
Am Galgensberg 4 A
D-3392 Clausthal-Zellerfeld

Karl Brauers

GRAMMATICA SYNOPTIC DE INTERLINGUA

Editiones
Interlingua
Morges-CH

Introduction

Aperiente le dictionario Duden del parolas estranier, on trova in illo le termino "Interlingua" e su derivatos. Per isto on vide que le interlinguistica deveni de plus in plus un branca recognoscite del linguistica. Post plus que un seculo de experientias realisate per singule personas qui publicava systemas schematic de lingua auxiliar, le quales monstrava sovente tractos de genio, e post le tentativa del Delegation de 1907 de solver le problema scientificamente, ma infelicemente applicante le mesme principios schematic erronee, le idioma universal ha pervenite a su realisation definitive gratias al labores de Lott, Peano, de Wahl e del linguistas de IALA (1924 - 1950) sub le ultime direction de Dr. Alexander Gode. Il ha obviemente tote un serie de altere collaboratores, ma nos limita nos in citar les qui ha fornite un contribution decisive pro quasi trenchar le nodo gordian del problema interlinguistic.

Durante que le schematismo offereva innumerabile solutiones a grado del gustos de lor autores, le naturalismo poteva dar solmente un solution lexical homogenee. Solo le grado de naturalitate in le desinentias grammatical presentava interpretationes differente. In iste puncto, IALA ha trovate le juste medie via basante se sur le principio de sufficientia. Le cosa principal esseva alterar nulle parola international.

Le profano se imagina troppo facilemente que pro esser neutre un lingua auxiliar debe includer in equal proportiones elementos latin, germanic e slave. Isto es un illusion, nam le base del vocabulario international es nolens volens greco - latin. Nos vide como Esperanto adula le populos germanic e slave adoptante p.ex.: "anstatau, ŝipo, ŝmiri, ŝuldi, lipo, haro, ŝviti, fadeno, varmo, rajto, lasta, ŝtono, nepre", ma impone ad illos le parolas "vikario, navigi, ungvento, debitoro, labialo, kapilara, eksudi, filamento, kalorio, juristo, ultimato, petrolo, absolute" que on obtene in interlingua per medio de un sol radice: "vicario (vice), navigar (nave), unguento (unguer), debitor (deber), labial (labio), capillar (capillo), exsudar (sudar), filamento (filo),caloria (calor), jurista (jure), ultimatum (ultime), petroleo (petra), absolute". Le esperantistas ha torto de creder que le scientia acceptara lor systema sin previe examine minutiose. Mesmo interlingua debera ultimar se nam il esserea presumptuose asserer que illo es jam perfecte. Ma contrarimente al altere systemas, illo es perfectibile. Le ultimation del idioma essera plus tarde le deber de un institution international tal como un Academia de Interlingua como section del Nationes Unite simile al Unesco o al Unicef. Illo veliara al completion e al unitate del lingua.

Extra le grammatica standard de Interlingua de Gode e Blair, il ha essite publicate plure altere manuales in linguas national. Sr. Wilgenhof scribeva le prime in interlingua ipse. Illo que Sr. Karl Brauers presenta hodie al publico es de un genere particular. Illo offere un excellente synopsis del idioma e pone ben in relievo le greco-latinitate del vocabulario international. Illo prova in ultra le ineludibilitate del naturalitate e condemna per consequente le schematismo. Ad omnes, qui desira approfundar se in le essentia e structura de interlingua, nos recommenda calorosemente le obra de sr. Brauers. Nos spera que illo contribuera al successo del optime idioma universal natural.

André Schild

Presidente del Commission Linguistic
Co-fundator del UMI

refacio

Iste grammatica in interlingua perseque le scopo de presentar le lingua international in un forma summari e facile a comprender.

Interlingua pote esser considerate como le latino international, le latino de hodie, que vive ancora de plus in plus in omne linguas national. Le coherentia con le latino es demonstrate per multe derivatos ab le latino.

In multe campos le latino classic es abandonate. Hic interlingua pote servir como lingua compensatori, per le qual le radices original preciose son ben conservate e cultivate. Iste grammatica vole anque servir iste scopo como manual.

Io exprime mi gratitude a Sr. André Schild (Switza) pro omne labores de revision e meliorationes que ille ha assumite. De plus io debe multo a Sr. Dr. Helmut E. Ruhrig (Germania) pro varie propositiones e meliorationes.

Januario 1975 K. Brauers

Fontes:	Interlingua-English Dictionary.	A. Gode.
	Interlingua, a Grammar ...	A. Gode.
	Interlingua a Prime Vista.	A. Gode.
	Interlingua Lehrgang in 20 Lekt.	A. Schild.
	Wörterbuch Interlingua-Deutsch.	A. Schild.

Edition: Prof. Ric. Berger, CH-1110 Morges (Switza)
Rev.: André Schild, Birmannsgasse 1,
CH-4055 Basel (Switza)
Autor: Karl Brauers, Am Galgensberg 4 A,
D-3392 Clausthal-Zellerfeld

abella del contento

1 Phonetica

1/1 Signos phonetic 1/1

Le pronunciation se indica per signos phonetic, que se trova in parentheses. Le accentuation es marcate per sublineamento. P.ex. theatro (teatro), syllaba (silăba).

signos		francese	germano	italiano	exemplos in interlingua
	vocales				
(a)	como a in	pas	Paste	pasta	pasta (pasta)
(e)	o " e "	égal	Fee	cece	penetrar (penetrar)
	o " e "	bref	es	erba	pendentes(pendentes)
(i)	" i "	finir	wir	finire	finir (finir)
(o)	o " o "	photo	Foto	famoso	photo (foto)
	o " o "	offrir	offen	offa	offerta (oferta)
(u)	" ou/u "	vous	du	tu	tu (tu)
(ö)	o " eu/ö "	eux	Öl	-	masseuse (masöze) F
	o " oeu/ö "	oeuvre	öfter	-	masseur (masör) F
(ü)	"	u	ü	-	étui (etüi) F
	vocales atone				
(ă)	indica que	-	-	-	syllaba (silăba)
(ĕ)	le syllaba es	-	-	-	aere (aĕre)
(ĭ)	breve e atone	-	-	-	amabile (amabĭle)
(ŏ)	specialm. in	-	-	-	epistola(epistŏla)
(ŭ)	le penultima	-	-	-	oculo (okŭlo)
	diphthongos				
(aŭ)	como au in	-	Autor	autore	autor (aŭtor)
(aĭ)	" ai "	paille	Mai	aiuta	guai! (gŭaĭ)
(eĭ)	" ei "	veille	-	-	onomatopeia (..peĭa)
(oĭ)	" oy "	boy	Boy	-	boy (boĭ) A
	nasales				
(n͂g)	como ng "	-	Finger	angolo	pinger (pin͂ger)
(n͂k)	" nc/nk "	-	Anker	ancora	ancora (añkora)
(ãn)	" an "	l'an	-	-	gourmand (gurmãn) F
(ĩn)	" in "	vin	-	-	satin (satĩn) F
(õn)	" on "	non	-	-	jargon (jargõn) F
(ũn)	" un "	un	-	-	Verdun (verdũn) F
	semivocales				
(ĭ)	como y/j/i "	yoga	ja	iuta	yugoslavo(ĭugoslavo)
(ŭ)	" u "	quartz	Quelle	quanto	quanto (kŭanto)
	consonantes				
(g)	como g in	grand	Geld	grande	leger (leger)
(h)	" h "	-	Hut	-	herba (herba)
(j)	" j "	jargon	Jargon	-	jargon(jargõn)
(v)	" w/v "	vin	Wein	vino	vino (vino)
(s)	surde como s "	son	Eis	suo	su (su)
(z)	sonor " s "	rose	Rose	rosa	rosa (roza)
(sh)	ch/sch/sci "	chat	schön	lascia	chic (shik) F
(b),(d),(f),(k),(l),(m),(n),(p),(r),(t) como b, d, f, k, l, m, n, p, r, t					belladonna(beladona) perfumo (perfumo) knut (knut)

In syllabas que se termina per un consonante p.ex. (pen-dentes) etc. le vocales e, o, ö se pronuncia un pauco aperte.

	nomine del litteras	pronunciation	como	exemplos	equalmente correcte como	exempl.
a	a (a)		(a)			
b	be (be)		(b)			
c	ce (tse)	Ante e, i, y	(ts)	pace (patse)	(s)	(pase)
		In altere casos	(k)	caso (kazo)		
d	de (de)		(d)			
e	e (e)	(vide sub 1/1)	(e)			
f	ef (ef)		(f)			
g	ge (ge)	Normalmente	(g)	agil (agil)	(j)	(ajil)
					(dj)	(adjil)
		In le suffixos -age, -giose -agiar e in alicun parolas	(j)	garage (garaje) -agiose (-ajoze) -agiar (-ajar) girafa (jirafa)		
h	hasha (hasha)	In initio e inter vocales	(h)	herba (herba)	mute	(erba)
		In altere casos	mute	thema (tema)		
i	i (i)		(i)			
j	jota (jota)		(j)	juste (juste)	(dj)	(dju..)
					(ĭ)	(iuste)
k	ka (ka)		(k)			
l	el (el)		(l)			
m	em (em)		(m)			
n	en (en)		(n)			
o	o (o)	(vide sub 1/1)	(o)			
p	pe (pe)		(p)			
qu	ku (ku)	Normalmente	(kŭ)	qual (kŭal)		
		Le pronomines qui e que		qui (kŭi)	(k)	(ki)
				que (kŭe)	(k)	(ke)
r	er (er)		(r)			
s	es (es)	Inter vocales	(z)	rosa (roza)	(s)	(rosa)
		In altere casos	(s)	san (san)		
t	te (te)	Generalmente	(t)	tuba (tuba)		
		-ti- ante voc.	(tsĭ)	vitio (vitsio)	(sĭ)	(visio)
		-sti- " "	(stĭ)	ustion (ustĭon)		
u	u (u)		(u)			
v	ve (ve)		(v)			
w	duple ve	Sec. le origine del parolas	(v)	walzer (valtser)		
			(ŭ)	whisky (ŭiski)		
x	ix (iks)	Normalmente	(ks)	texer (tekser)		
		Optionalmente	(gz)	exacte (egzakte)		
y	ypsilon (ipsilon)	Ante vocales	(ĭ)	yogurt (ĭogurt)		
		In altere casos	(i)	physica (fizika)		
z	zed (zed)		(z)	zelo (zelo)	(dz)	(dzelo)

Le pronunciation de parolas estranie non es assimilate in interlingua: nonchalance (nõnshalãns) remane francese, bridge (bridj) anglese, kaiser (kaĭzer) german, etc.

1/3 Litteras combinate 1/3

		pronunciation como	exemplos	equalmente correcte como	exemplos
th	Normalmente	(t)	theatro (teatro)		
	In casos special	(th) A	Mr. Smith A		
ph		(f)	photo (foto)		
ch	In parolas de origine grec	(k)	chaos (kaos)		
	In altere casos	(sh)	chassar (shasar)		
			chal (shal)		
			China (shina)		
	In casos special	(tsh)	chec (tshek)	(sh)	(shek)
			Chile (tshile)		(shile)
cc	Ante e, i, y	(k-ts)	ecce (ek-tse)	(ks)	(ekse)
	In altere casos	(k)	bucca (buka)		
xc	Ante e, i, y	(ks-ts)	excipe(eks-tsipe)	(ks)	(eksipe)
	In altere casos	(ks-k)	excusa (eks-kuza)		
sc	Ante e, i, y	(s-ts)	scena (s-tsena)	(s)	(sena)
	In altere casos	(sk)	scala (skala)		
sch	Generalmente	(sk)	schola (skola)		
ss		(s)	lassar (lasar)		
zz		(ts)	schizzo (skitso)		
ng		(ńg)	tanger (tañger)		
nc	Ante e, i, y	(n-ts)	inciper(intsiper)	(s)	(insiper)
	In altere casos	(ńk)	banca (bañka)		
gn		(g-n)	agno (ag-no)		

Consonantes redupplicate: bb, dd, ff, ll, mm, etc.

Ambe consonantes vale como un sol, ma le vocal que precede se pronuncia sovente un pauco plus breve e aperte.

P.ex. corriger (koriger), syllaba (silăba).

Le accento graphic

Le signos sequente, applicate in iste grammatica non appertine al orthographia.

Istos es:

a) Le sublineamento pro indicar le accento tonic.

P.ex. scriptu̲ra, gramma̲tica, orthographi̲a.

b) Le signo de atonia pro indicar que le vocal concernente es atone.

Il se tracta del vocales: a, e, ĭ, ŏ, ŭ

Generalmente istos es marcate, si illos se trova in le syllaba penultĭme, pro indicar que le penultĭma es atŏne e per isto le accento tonic debe cader super le antepenultĭma.

Per exemplo: atŏne, calĭde, oculo, aere
On accentua: a̲tone, ca̲lide, o̲culo, a̲ere

In altere casos iste signo de atonia servi a marcar diphthongos.

P.ex. aŭtomobile (aŭtomo̲bĭle), kaĭser (ka̲ĭzer)

c) Le tractetto tonic significa le contrarĭo del signo de atoni̲a. Illo indica que le vocal concernente es accentuate, si illo appare in le penultíma.

Il se tracta del vocales longe: ā, ē, ī, ō, ū, ȳ

Per exemplo: discret-, exquisit-, ma: insolĭt-
On accentua: discre̲te, exquisi̲te, inso̲lite

In parolas estranie le accentos e signos original pote esser **negligite, si per isto** le pronunciation intendite non se **cambia.**

P.ex. défaite (F) = defaite (defe̲t)
Ma: kümmel (G) = kümmel (kü̲mel)

Le parolas que se trova in parentheses in iste grammatica indica le pronunciation per medio del signos phonetic que se trova sub 1/1.

1/5 Le accento tonic

Ordinarimente on accentúa le penultīma,

si le vocal del penultīma es longe
P.ex. arena, angina, sirena, insimul, specimen, philosophia,
astronomia, analogia, cleptomania

si le vocal del penultīma es sequite de plure consonantes
P.ex. sagitta, cibolla, lamento, artista, libretto, rebellos

si le parola es bisyllábe
P.ex. rosa, rosas, aúla, tamen, novem, super, inter, intra,
argon, neon, minus, mie, tue, sue

Le suffixos sequente ha le accento sur le penultīma (cfr. 14)
-ada, -age (-aje), -ana, -ano, -ari, -ata, -ato, -ate,
-eria, -ero, -ese, -eto, -íc (p.ex. pacifíc), iero,
-ina, -ita, -ite, -itis, -iva, -ive, -ori, -ose, -osis,
-trice, -iforme, -icorne, -icida, -ilingúa

Exceptionalmente le accento cade sur le ultima, si per le elision del -e final le parola se termina in -l, -n, -r
P.ex. Forma original: speciale, servile, latine, natione, rare
In interlingúa: special, servil, latin, nation, rar

On accentúa tamen le antepenultīma, si le vocal del penultīma es un vocal atōne (ă, ĕ, ĭ, ŏ, ŭ),
P.ex. calíce, caméra, capíte, calíde, epistóla, syllába,
selĕri, familīa, patría, patrías, helīum, etíam, etc.

specialmente le parolas se terminante in -le, -ne, -re
P.ex. ridicule, facile, ordine, nomine, latere, tempore

Le suffixos sequente ha le accento sur le antepenultīma
-antīa, -entía, -ientía, -íca, -íco, (p.ex. pacifíco)
-īde, -īdo, -úla, -ulo, -issīm- (p.ex. pessīme),
-esīm- (p.ex. vintesīme), -ifér- (p.ex. coniféros)
-īa (p.ex. Italía, Francīa etc.)

Multe parolas composīte ha le accento tonic sur le antepenultīma (vide sub 13/4 e 13/5).
-gōno, -grăpho, -lītro, -lōgo, -măne, -măno, -métro,
-nómo, -phīle, -phŏbo, -phóno, -ipéde, -pódo, -scopío,
-tómo, -tōne, etc.
P.ex. astronómo, kilométro, microscopío, automăto, etc.

Le formas de conjugation ha lor propríe accentuation (v. 8/3).
Parolas estraníe conserva lor accentuation original.

Le importantīa del regulas de accentuation on non debe exagerar. Kilometro e.g. remane international, etiam si on lo pronuncia occasionalmente (kilometro) como on lo accentúa in Francīa, Germanīa, e altere paises.

1/6 Orthographia 1/6

Majuscŭlas

On scribe per majuscŭlas le initiales del nomĭnes, ma non lor derivationes.
P.ex. In Francĭa le franceses parla francese.
Le ver stilo shakespearéan se trova solmente in Shakespeare.
Re numerales in le denomination del regnantes vide sub 5/5
P.ex. Henrico-Quatro, Ludovico Dece-Quatro

Nomĭnes de festas, designationes de movimentos, eras, doctrinas, etc. se scribe per majuscŭlas o minuscŭlas secundo le opinion intendite.
P.ex. Le romanticismo de Hollywood es sovente insipĭde.
Le philosophia del Romanticismo cerca le reunion de scientia e religion.

Pronomĭnes etĭam los de cortesia se scribe per minuscŭlos.
P.ex. Gratĭas pro vostre littĕra que io ...

Punctuation

Le signos principal son: Puncto, virgŭla, puncto e virgŭla, puncto de interrogation, puncto de exclamation, duo punctos.

In enumerationes de plus que duo membros in interlingŭa le uso del e e o ante le ultĭme membro non elimĭna le virgŭla.
P.ex. Le asĭno e le can. Le asĭno, le can, e le catto.
Le Statos Unite, Anglaterra e su imperĭo, e Russĭa es tres grande potentĭas.

Propositiones intercalate e relative e conjunctional es includite in virgulas excepte si le senso intendite non admitte le separation per virgŭlas.
P.ex. Le homĭne, qui se considera como le corona del creation, pare plus tosto facite de metallo blanc que de aŭro.
Ma: Le homĭne (= iste homĭne) que vos vide es mi patre.

Division de syllăbas

Le parolas se divide in syllăbas como on parla. Ordinarimente le consonantes simple se uni al syllăba sequente.
P.ex. vo-ca-bu-los, di-vi-si-on; ad-o-rar, dis-a-quar

Duo consonantes se separa excepte sp e st que se uni ordinarimente al syllăba sequente.
P.ex. ex-cep-te, sem-per, con-so-nan-tes; a-spi-rar

Quando le consonantes son plus que duo le prime se uni al syllăba antecedente le altĕres al sequente.
P.ex. in-trar, com-pli-ca-ti-on

Regulas obligatori non existe.

In interlingua on distinge duo orthographias:

1) Le orthographia historic o ethymologic
que es le orthographia official, del qual on ha facite uso in le grammatica presente.

2) Le orthographia simplificate o popular
que admitte le simplificationes sequente:

Consonantes duple pote esser eliminate.

P.ex. ecclesia = eclesia
adducer = aducer

Exceptiones:

a) ss p.ex. cassa = cassa

b) cc ante e, i p.ex. accento = accento

c) Consonantes duple post vocales accentuate
P.ex. curre, vacca, anno, atacco

Le orthographia se conserva etiam in le derivatos etc. de iste parolas.
P.ex. currer, vaccinar, annales, ataccate

implificationes del consonantes sequente:

ph	p.ex.	elephante	= elefante	in parolas de origine grec
th	"	theatro	= teatro	
rh	"	rhetoric	= retoric	
y	"	rhythmo	= ritmo	
g	"	avantage	= avantaje	
gi (j)	"	avantagiose	= avantajose	
ch	"	chloric	= cloric	

Exceptiones:

ch (k) ante e, i = ch p.ex. ricchessa = richessa

y como semivocal = y p.ex. yak = yak

Suffixos special

-nne, -lle, -rre = -n, -l, -r

P.ex. perenne, melle, ille, bizarre
= peren, mel, il, bizar

Il non es permittite miscer ambe orthographias.

2 Substantivos

2/1 Le origine del substantivos international 2/1

Le major parte del substantivos es de origine latin. Illos deriva de un ablativo latin simplificate e se termina per le

vocales	-a, -e, -o
o per le consonantes	-l, -n, -r

In le ultime caso le -e final ha essite elidite. Per isto le accento tonic cade nunc super le ultime syllaba (vide sub 1/5 re accentuation del ultima).

Multe terminos moderne tamen es de origine grecolatin. Illos se termina sovente per -is, -on, -um, etc.

Exemplos

substantivos			interlingua	
Declination	nominativo	ablativo	substantivo	desinentia
(a)	vita	vita	vita	-a
(a)	filĭa	filĭa	filĭa	-a
(o)	filĭus	filĭo	filĭo	-o
(o)	liber	libro	libro	-o
(o)	venenum	veneno	veneno	-o
(cons.)	nomen	nomĭne	nomĭne	-e
(cons.)	latus	latére	latére	-e
(cons.)	aestas	aestate	estate	-e
(i)	turris	turri	turre	-e
(i)	anĭmal	animali	animal	(-l)
(cons.)	natío	natione	nation	(-n)
(cons.)	dolor	dolore	dolor	(-r)
(u)	manus	manu	mano	-o
(u)	fructus	fructu	fructo	-o
(u)	ritus	ritu	rito	-o
substantivos moderne				
	neon		neon	-on
	kalĭum		kalĭum	-um
	hepatitis		hepatitis	-is
	etc.		etc.	

Ille substantivos que deriva del declination (u) lassa sovente reviver le -u- radical in lor derivatos.

P.ex. mano - manual ma: muro - mural
fructo - fructuose musco - muscose
rito - ritual amico - amical

Confronta etiam le suffixos pro supinos sub 14/9.

P.ex. senso - sensual, respecto - respectuose, etc

2/2 Le genere del substantivos

In interlingua vale le genere natural.

Substantivos es

masculin si illos representa:	feminin si illos representa:	neutre si illos representa:
1)personas masculin obviemente a) exprimite b) non exprimite	1)personas feminin obviemente a) exprimite b) non exprimite	1)pers.masc. o fem. obviemente a) - . - b) non exprimite
2)animales masculin	2)animales feminin	2)animales in general
3) - . -	3) - . -	3) ni personas ni animales
Exemplos		
1a) patre, filío 1b) infante, baby	1a) matre, filía 1b) infante, baby	1a) - . - 1b) infante, baby
2) taúro, bove	2) vacca	2) taúro, bove, vacca
3) - . -	- . -	3) libro, cosa, dolor

Multe substantivos, que representa personas o animales, ha pro le masculino e feminino le mesme radical e se differe solmente per le desinentia.

desinentia		exemplos pro le formas	
masc.	fem.	masculin	feminin
-o	-a	amico, filio, puéro asíno, capro, porco	amica, filía, puéra asína, capra, porca
-e	-a	nepote, juvĕne	nepota, juvéna
-e	-essa	conte, prestre, duce tigre, leone, vúlpe	contessa, prestressa, duchessa tigressa, leonessa, vulpessa
-a	-essa	poeta, inca	poetessa, inchessa

Omne substantivos masculin terminante se in -o
ha le forma feminin semper in -a

Substantivos, que non lassa recognoscer le genere natural es precedite de substantivos como: masculo, femina etc.

P.ex. pica pico gnu	masculo pica " pico " gnu	femina pica " pico " gnu

Altere exemplos on trova sub 14/1 - 14/9.

2/3 Le plural del substantivos 2/3

Le plural se forma per adder un

-s si illos se termina per vocales
-es si illos se termina per consonantes

P.ex.					
filia - filias	filio - filios	nomine - nomines
alibi - alibis	zulu - zulus	gnu - gnus
animal - animales	nation - nationes	ion - iones
dolor - dolores	album - albumes	neon - neones

Le substantivos terminante se in -c intercala un -h- pro conservar le pronunciation del -c como (k).

P.ex. roc (rok) - roches (rokes)

Substantivos invariabile:

a) Le substantivos grecolatin in -is
b) Le substantivos composite terminante se in -s

Si on vole distinguer ambe numeros, on poterea usar in iste caso le plural del articulo = les.

P.ex.
oasis - (les) oasis
hepatitis - (les) hepatitis
paracolpos - (les) paracolpos
rumpenuces - (les) rumpenuces

Appositiones accepta etiam le forma plural.

P.ex.
le masculo pica - le masculos picas
mi amico cantator - mi amicos cantatores
mi amica cantatrice - mi amicas cantatrices

Appositiones tamen, que ha un character adjective non accepta le forma plural, specialmente, si il se tracta de nomines proprie.

P.ex.
foresta virgine - forestas virgine
apparato generator - apparatos generator
contator Geiger - contatores Geiger
motor Diesel - motores Diesel
- radios Röntgen

Parolas estranie conserva lor plural original.

P.ex.
test (anglese) - tests
dollar (american) - dollars
lied (german) - lieder
lira (italian) - lire
protozoon (neolatin) - protozoa
--- (italian) - Abruzzi

Substantivos como attributos 2/4

	construction	exemplos
identificative que domo?	genitivo	le domo del vicino le porta del domo le festas del anno
	prepositional	le femina con le blusa rubie le musca super le muro le prime strata al dextra
qualitative qual homine?	genitivo	un homine de 40 annos le virtute del continentia
	prepositional	un femina con capillos brun
quantitative quanto (de) caffe?	de	10 tassas de caffe un bottilia de bira un coclearata de lacte un million de soldatos
attributive qual coclear?		
a) material	de	un coclear de argento un homine de palea oculos de vitro
b) destination	de	camera de banio coclear de caffe campo de aviation freno de mano freno de aere comprimite palatio de justitia machina de scriber machina de suer
c) scopo	a	camera a dormir camera a mangiar malo a mangiar sala a attender bottilia a vino vitro a bira sacco a mano
d) equipamento	a	un tractor a erucas un urceo a duo ansas
apposition (vide sub 2/3)	sine ulle preposition	Ciceron, orator roman, ... mi amico cantator tres masculos picas le motor Diesel Sr. Smith filio

Articulos e adjectivos pronominal

3/1 Concordantia e position 3/1

Le articulos e adjectivos pronominal son invariabile. Lor position es ordinarimente ante le substantivo a que illos pertine

P.ex. le patre, le matre, le rosa, le patres, etc.
iste patre, iste matre, iste rosa, iste patres "

	articulos e adjectivos pron.	exemplos
articulo		
definite	le	le patre etc.vide in supra
"	lo (impers.)	le bonos face semper lo bon
indefinite	un (sing.)	un homine desira parlar te
expr.partitive	(sin articulo)	pane,aqua,vino,piras,libros
adjectivos		
demonstrative	iste	iste homine, iste libros
(vide sub 6/2)	ille	ille homine, ille libros
	tal	tal color, tal colores
relative (6/3)	qual	ille fuma opium,qual vitio..
interrogative	que	que fenestra es aperte?
(vide sub 6/4)	qual	qual color ha tu guantos?
indefinite	cata (sing.)	cata die era belle
(vide sub 6/5)	omne	omne infante, omne matres
"	plure (plur.)	nos ha plure domos
"	tote le	tote le domo, tote le domos
"	nulle	nulle rosa(s) sin spinas
"	ulle (in s.neg.)	si tu habeva ulle respecto.
"	quecunque	quecunque fenestra...
"	qualcunque	qualcunque rosas...
quantitative	quante	quante aqua? quante pomos?
(vide sub 6/6)	tante	tante aqua, tante pomos
"	multe	multe aqua, multe pomos
"	pauc; poc	pauc pecunia, pauc libros
"	nimie	nimie sal, nimie debitos
"	bastante	bastante arbores
"	quot = quante(pl.)	quot piras?= quante piras?
possessive	mi, tu, su,	
(vide sub 6/7)	nostre,vostre,lor	mi patre, su sorores, etc.
numeros cardinal	un (sing.)	un centimetro
nal v.sub 5/1)	duo, tres etc.	dece regulas
	ambe	ambe infantes

Nomines de continentes, terras e urbes, nomines proprie, nomines de festas, menses, e dies del septimana se usa generalmente sin articulo, si illos non son definite ultra.

P.ex. Asia es grande. Francia es libere. Roma es belle.
Paulo es grande. Senior Dupont ... etc.
Ma: Le Francia de hodie. Le belle Roma.

Declination

Le declination es prepositional.

Le preposition dative = a; a + le = al
Le preposition genitive = de; de + le = del

On distingue le casos sequente:

nominativo
accusativo (= nominativo)
dativo (= a + ")
genitivo (= de + ")

Exemplos

ca- sos	singular	plural	con un adjectivo singular	con un adjectivo plural
nom.	le matre	le matres	le bon matre	le bon matres
acc.	le "	le "	le " "	le " "
dat.	al "	al "	al " "	al " "
gen.	del "	del "	del " "	del " "
nom.	lo nove	-	le can fidel	le canes fidel
acc.	lo "	-	le " "	le " "
dat.	a lo "	-	al " "	al " "
gen.	de lo "	-	del " "	del " "
nom.	un rosa	rosas	un belle rosa	belle rosas
acc.	" "		" " "	" "
dat.	a " "	a "	a " " "	a " "
gen.	de " "	de "	de " " "	de " "
nom.	vino	vinos	bon vino	bon vinos
acc.	"	"	" "	" "
dat.	a "	a "	a	a " "
gen.	de "	de	de	de
nom.	iste uva	iste uvas	iste uva sic	iste uvas sic
acc.	" "	" "	" " "	" " "
dat.	a " "	a " "	a " " "	a " " "
gen.	de " "	de " "	de " " "	de " " "
nom.	mi libro	mi libros	mi nove libro	mi nove libros
acc.	" "	" "	" " "	" " "
dat.	a " "	a " "	a " " "	a " " "
gen.	de " "	de " "	de " " "	de " " "

Le articulo definite <u>lo</u> es impersonal (vide sub 3/1).

Substantivos e substantivationes, que non lassa recognoscer le plural, exceptionalmente pote prender le forma plural del articulo definite = les.

P.ex. nom. le quatro (numero) - les quatro (personas)
gen. del quatro - de les quatro

Le pronomines personal (6/1) e le pronomines relative (6/3) devia in alicun punctos de iste schema de declination.

Re concordantia e position del adjectivos vide sub 4/3.

4 Adjectivos

4/1 Desinentia del adjectivos 4/1

In interlingua le adjectivos generalmente se termina in -e. (confronta 4/2 origine del adjectivos)

P.ex. nove, longe, belle, grande, libére, facíle, etc.

Le gruppos sequente ha elidite lor -e final.

a) Le adjectivos que se termina in -c.

P.ex.	grece	deveni	grec
	raũce	"	rauc
	historíce	"	historíc
	geologíce	"	geologíc

Ma: audace, contumace, efficace, loquace, etc.

b) Le adjectivos que se termina in -l, -n, -r, ma solmente illos, que habeva le accento super le penultíma. Post le elision del -e final iste adjectivos se accentua super le ultíme syllába.

P.ex.	infantile	deveni	infantil
	pedale	"	pedal
	canine	"	canin
	germane	"	german
	impure	"	impur
	familiare	"	familiar

Le adjectivos que se termina in -le, -ne, -re e que ha le accento super le antepenultima remane invariabile.

P.ex.	facíle	remane	facíle
	difficíle	"	difficíle
	gemíne	"	gemíne
	libére	"	libére

c) Le adjectivos con le suffixos -ari e -ori.

P.ex.	ordinaríe	deveni	ordinari
	legendaríe	"	legendari
	obligatoríe	"	obligatori
	executoríe	"	executori

Le adjectivo varíe non elide su -e final proque -ari- in iste caso non es suffixo sed appertine al radical.

Il existe solmente pauc adjectivos que ha altére desinentías. Illos appertine generalmente al categoria del parolas estraníe. Per exemplo: blaú (G), hindu, israelita, idista, etc.

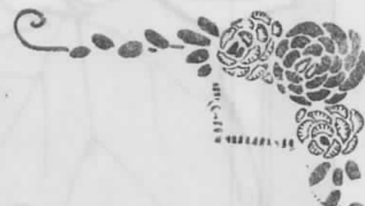
rigine del adjectivos international 4/2

Le major parte del adjectivos es de origine latin. Illos deriva de un ablativo latin simplificate.

Exemplos

adjectivo latin									adjectivo in interlingua	
declination	nominativo	m.	f.	n.	ablativo	m.	f.	n.	invariabile	vide sub
(a/o)	nov-	-us	-a	-um	nov-	-o	-a	-o	nove	4/1
(a/o)	long-	-us	-a	-um	long-	-o	-a	-o	longe	"
(a/o)	libĕr-	-	-a	-um	libér	-o	-a	-o	libere	"
(i)	facil-	-is	-is	-e	facíl-	-i	-i	-i	facile	"
(i)	brev-	-is	-is	-e	brev-	-i	-i	-i	breve	"
(cons.)	vetus	-	-	-	vetér-	-e	-e	-e	vetere	"
(cons.)	clemens	-	-	-	clement-	-i	-i	-i	clemente	"
(a/o)	graec-	-us	-a	-um	graec-	-o	-a	-o	grec	4/1 a
(a/o)	rauc-	-us	-a	-um	rauc-	-o	-a	-o	rauc	" "
(cons.)	aúdax	-	-	-	audac-	-i	-i	-i	audace	" "
(i)	infantil-	-is	-is	-e	infantil-	-i	-i	-i	infantil	4/1 b
(i)	pedal-	-is	-is	-e	pedal-	-i	-i	-i	pedal	" "
(a/o)	canin-	-us	-a	-um	canin-	-o	-a	-o	canin	" "
(a/o)	german-	-us	-a	-um	german-	-o	-a	-o	german	" "
(a/o)	impur-	-us	-a	-um	impur-	-o	-a	-o	impur	" "
(i)	familiar-	-is	-is	-e	familiar-	-i	-i	-i	familiar	" "
(a/o)	ordinarí-	-us	-a	-um	ordinarí-	-o	-a	-o	ordinari	4/1 c
(a/o)	sanitarí-	-us	-a	-um	sanitarí-	-o	-a	-o	sanitari	" "
(a/o)	auditorí-	-us	-a	-um	auditorí-	-o	-a	-o	auditori	" "
(a/o)	illusorí-	-us	-a	-um	illusorí-	-o	-a	-o	illusori	" "

Substantivos que deriva de adjectivos del declination a/o latin lassa reviver le -a e -o.

P.ex.

adjectivo	substantivo
grec	le greco, le greca
nove	le nova
ordinari	le ordinarío

Substantivos que deriva de adjectivos de altere declinationes latin non se differe del forma adjective in interlingua.

P.ex.

pedal	le pedal
submersibíle	le submersibíle

4/3 Concordantía e position del adjectivos 4/3

Le adjectivo qualificative es invariabíle

Exemplos:

le bon patre	le bon matre	le bon infante
le bon patres	le bon matres	le bon infantes
le patre es bon	le matre es bon	le infante es bon
le patres son bon	le matres son bon	le infantes son bon

Le position del adjectivo es post o ante le substantivo a que illo appertine.

Normalmente le adjectivos seque le substantivo specialmente si illos son longe.

P.ex. Le lingua international e le lingua national.
Su integre vita esseva ric in viages longe e breve.

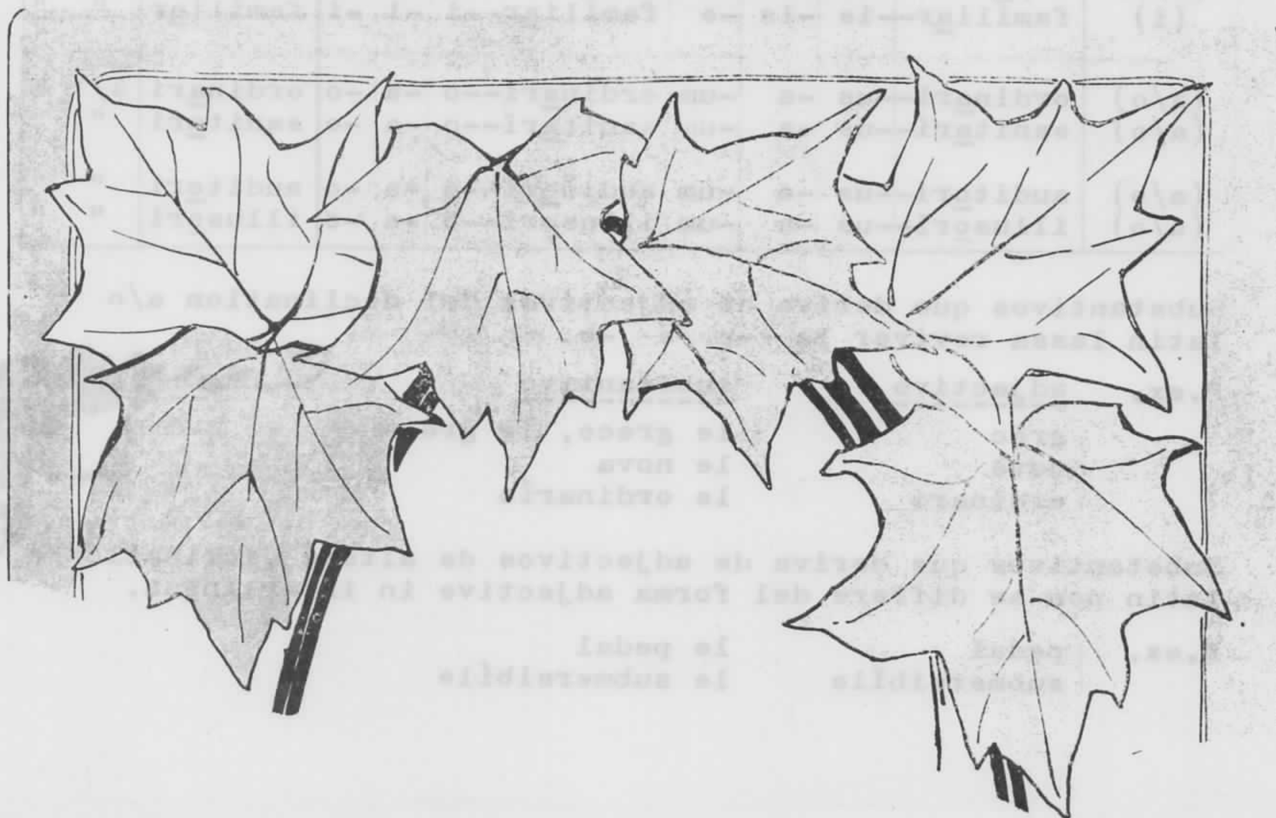
Adjectivos breve como:
bon, alte, parve, grande, belle, breve, longe, etc.
a causa del rhythmo o del preferentía personal pote preceder le substantivo.

P.ex. Isto es un bon successo.
Un longe via, alte arbores, belle flores, etc.

Adjectivos que precede le substantivo forma con su substantivo plus o minus un sol concepto.

P.ex. Nostre bon parentes

Le parentes bon - le parentes mal.

ubstantivation del adjectivos 4/4

Le adjectivo substantivate se refere a un substantivo de un proposition precedente o al minus on suppone que le auditor o lector sape a qual genere de substantivos illo se refere.

Adjectivos substantivate ha como le substantivos un forma plural (vide sub 2/3 plural del substantivos).

Theoreticamente omne adjectivo pote esser substantivate.

Exemplos

Le puero ha un conilio e duo conilias. Le mascule pare assatis grande pro esser mangiate.

Le puero ha quatro conilios, duo mascules e duo feminines.

Qual pomos vole tu, le pusilles o le grosses?
Ni le unes ni le alteres io desira le matures.

A causa de su eterne mal humor nos le appella "le acre".

A causa de lor eterne mal humor nos les appella "le acres".

On debe distinguer:

decl.	adject.	adjectivo substantivate	substantivo independente
a/o	mascule	le mascule, le mascules	le masculo, le masculos
a/o	feminin	le feminin, le feminines	le femina, le feminas
a/o	german	le german, le germanes	le germano, le germanos le germana, le germanas
cons.	pedal	le pedal, le pedales	le pedal, le pedales

duo mascules = duo que son mascule
duo feminines = duo que son feminin

duo masculos = duo que son masculos
duo feminas = duo que son feminas

Le formas plus o minus independente in -a e -o son substantivos respectivemente substantivationes de adjectivos que appertine al declination a/o latin.

Como le adjectivos etiam le formas adjective del parolas sequente pote esser substantivate:

a) Pronomines adjective (vide sub 3/1 e 6/2 - 6/7).

b) Participios (vide sub 8/7)

c) Numerales adjective (vide sub 5/1 - 5/6).

4/4a Adjectivos que non appertine al decl. a/o latin 4/4a

Istos son
Omne adjectivos que se termina in:

-al, -ar, -bile, -ce (-ace, -oce), -ese, -ense, -il, -ile, -ior, -jor, -nte, -oide, -plĭce, -u

P. ex. natural, exemplar, amabile, capace, feroce, japonese immense, futil, facile, melior, pejor, eminente, negroide, duplice, hindu, blau.

Le adjectivos sequente:

agreste	molle	enorme	multicaule
alăcre	necesse	equilibre	myŏpe
breve	omne	exsangue	particĭpe
celébre	par	illustre	
celére	plure	imbecille	
celĭbe	prode	immun	caribe
cruel	pubĕre	commun	ethiŏpe
fidel	qual	impun	ligure
folle	quite	indemne	macedŏne
forte	solemne	inerte	mongol
grande	suave	infam	moslem
grave	tal	inŏpe	nomăde
juvĕne	tenŭe	insigne	saxŏne
leve	triste	insomne	turcoman
mediŏcre	ubĕre	semi-somne	
memŏre	verde	isoscĕle	
minor	vetére	macroscĕle	

Certe adjectivos derivate del substantivos sequente:

substantivos	exemplos
anno	bienne, trienne, perenne
capĭte	bicipite, precipite
color	incolor, tricolor, multicolor
corde	concorde, discorde
corno	bicorne, unicorne
cuspĭde	bicuspide, multicuspide
fin	affin, confin
flor	uniflor, multiflor
forma	uniforme, multiforme
lingŭa	bilingue, crassilingue
remo	bireme, trireme

Substantivos resp. substantivationes de omne iste adjectivos non se termina in -a/-o . Confronta 4/2: Origine del adjectivos international.

P.ex. le pedal, le juvĕnes, le myŏpes, le uniforme, etc.

dverbios derivate de adjectivos 4/5

De omne adjectivos on pote formar adverbios per medio del

desinentia -mente
post un -c final -amente

Exemplos:

adjectivo - adverbio	adjectivo - adverbio
facile - facilemente	gentil - gentilmente
vorace - voracemente	regular - regularmente
exacte - exactemente	ordinari - ordinarimente
pacific - pacificamente	franc - francamente
ric +) - riccamente	

+) Le radice del adjectivo "ric" es "ricc-".

Si plure adverbios se seque, solmente le ultime ha le desinentia -mente.

P.ex. clar- e francamente, precise- e concisemente

Adjectivos del gruppo a/o ha le possibilitate de formar un secunde derivato in -o.

P.ex. certo, claro, exacto, etc.

Iste adverbios se usa tamen solmente in propositiones elliptic (exclamationes etc.).

P.ex. Claro, nos videra.

A vices on non transforma le adjectivo in un adverbio.

P.ex. Le rivo curre murmurante per le foreste.

Le sol brilla clar e belle.

Post le tertie cocktail ille vide duple.

Il debe esser possibile exprimer illo plus breve.

Juxta le formas regular il existe in ultra alicun formas irregular. Istos son:

djectivo:	Adverbio:
bon	ben
mal	mal
multe	multo
pauc, poc	pauco
forte	forte
longe	longe

4/6 Comparation del adjectivos e adverbios 4/6

Le tres grados de comparation:

a) positivo	p.ex. ric		mi domo es belle
b) comparativo	"	plus ric	tu domo es plus belle
c) superlativo	"	le plus ric	su domo es le plus belle

On distingue:

grados de comparation	particulas de comparation
comparativo de superioritate	plus - que (o: plus - quam)
" " inferioritate	minus - que (o: minus - quam)
" " equalitate	tanto - como (o: tam - quam)
superlativo de superioritate	le plus - de; le plus - inter
" " inferioritate	le minus - de; le minus - inter

P.ex. Tu es plus grande que ille.
Ille es minus grande que tu.
Tu es tanto grande como io.
Paulo es le plus intelligente de nos (o: inter nos).
Iste expression es le minus belle inter omnes.

Altere adverbios de comparation:
multo, pauco, quanto, si (= tanto), toto, nimis, troppo, satis, multo plus, multo minus, multo nimis, quanto plus - tanto plus, quanto minus - tanto minus, extrememente, extraordinarimente, totalmente, completemente, etc.

P.ex. multo belle, pauco belle, toto belle nimis belle, satis belle, multo plus belle, quanto plus belle tanto plus orgoliose, si belle como illa, etc.

pauco gentilmente, multo riccamente, etc.

Superlativo absolute

Desinentia pro adjectivos: -issime,
pro adverbios : -issimemente o -issimo

exemplos	superlativo absolute		
	adjectivo	adverbios	
facil/e	facilissime	facilissimemente	facilissimo
clar/	clarissime	clarissimemente	clarissimo
+)franc/	franchissime	franchissimemente	franchissimo
++)sic/	sicchissime	sicchissimemente	sicchissimo

+) Adjectivos que se termina in -c ante -e,-i intercala un -h- pro conservar le pronunciation del -c como (k).

++) Le radical de sic es sicc- (confronta ric sub 4/5).

Formas secundari de comparation 4/7

Alicun adjectivos e adverbios ha juxta lor formas comparative regular etiam formas irregular.

Adjectivos

positivo	comparativo	superlativo relative	superlativo absolute
reg. bon	plus bon	le plus bon	bonissime
irreg. -	melior	le melior	optime
reg. mal	plus mal	le plus mal	malissime
irreg. -	pejor	le pejor	pessime
reg. grande	plus grande	le plus grande	grandissime
irreg. -	major	le major	maxime
reg. parve	plus parve	le plus parve	parvissime
irreg. -	minor	le minor	minime
reg. multe	-	-	multissime
irreg. -	+)plus (de)	+)le plus (de)	-
reg. pauc,(poc)	-	-	pauchissime
-	+)minus(de)	+)le minus(de)	-

Adverbios

reg. ben	plus ben	le plus ben	benissimemente benissimo
irreg. -	melio	le melio	optimemente optimo
reg. mal	plus mal	le plus mal	malissimemente malissimo
irreg. -	pejo	le pejo	pessimemente pessimo
reg. multo	-	-	multissimemente multissimo
irreg. -	plus	le plus	-
reg. pauco, (poco)	-	-	pauchissimemente pauchissimo
irreg. -	minus	le minus	-

+) Iste formas non son adjective sed adverbial, ma on los pote considerar quasi como adjectivos.

P.ex. multe flores, plus (de) flores, le plus (de) flores

Nulle adverbio irregular exclude le possibilitate de formar synonymos regular.

5 Numerales

5/1 Numeros cardinal 5/1

unitates	decenas	centenas	milliones (10^6)
0 zero			
1 un	10 dece(m)	100 cento	un million
2 duo	20 vinti	200 duo centos	duo milliones
3 tres	30 trenta	300 tres centos	tres milliones
4 quatro	40 quaranta	etc.	etc.
5 cinque	50 cinquanta	milles	milliardos (10^9)
6 sex	60 sexanta	1000 mille	un milliardo
7 septe	70 septanta	2000 duo milles	duo milliardos
8 octo	80 octanta	3000 tres milles	tres milliardos
9 novem	90 novanta	etc.	etc.

un billion, un trillion, un quatrillion, un quintillion,
un billiardo, un trilliardo, un quatrilliardo, un quintilliardo,
etc.

Le unitates se uni con le decenas per un tracto de union.

11 = dece-un, 12 = dece-duo, 25 = vinti-cinque, etc.

Cento e mille prende un -s in le plural.

P.ex. 100 aves = cento aves; 200 aves = duo centos aves
101 aves = cento un aves; 2000 aves = duo milles aves

Le milliones, milliardos, trilliones, etc. son substantivos de quantitate e son sequite del preposition "de".

P.ex. un billion de dollars, tres milliardos de dollars.

Ma: un million duo centos dollars,
vinti milliardos dece dollars.

10 987 654 321 dollars = dece milliardos
novem centos octanta-septe milliones
sex centos cinquanta-quatro milles
tres centos vinti-un dollars.

Concernente le forma il non existe ulle differentia inter numeros cardinal usate como adjectivos o pronomines. Un sol exception face "un" cuje formas pronominal coincide con los del articulo indefinite (confronta 6/5).

P.ex. Mi amico ha plure amicos;
io ha solmente un (amico) o io ha solmente uno.
Mi amica ha plure amicas;
io ha solmente un (amica) o io ha solmente una.
Mi amico ha plure libros; io ha solmente un.

Le mille-pedes ha perdite quatro centos novanta-novem pedes; illo totevia ha cinque centos un.

In bon tempores ille emplea plus que cento filanderas in su filanda; nunc ille ha travalio pro exactemente quaranta-una.

umeros ordinal (le quantesímo?) 5/2

le 1me = le prime	le 4te = le quarte	le 7me = le septíme
le 2nde = le secunde	le 5te = le quinte	le 8ve = le octave
le 3tie = le tertíe	le 6te = le sexte	le 9ne = le none
		le 10me = le decíme

Tote le altére ordinales simple deriva del cardinales correspondente per medío del suffixo -esíme.

P.ex. le 20me = le vintesíme — le 100me = le centesíme
le 30me = le trentesíme — le 1000me = le millesíme
le 40me = le quarantesíme — le 10^{c} me = le millionesíme

In numerales composíte solmente le ultíme cifra prende le forma ordinal

le 11me = le dece-prime — le 105te = le cento-quinte
le 99ne = le novanta-none — le 300me = le tres centesíme
le 5477me = le cinque milles quatro centos septanta-septíme

Ordinales contate ab (ante) le fin

le ultíme
le penultíme
le antepenultíme
le quarte-ultíme; le quartultíme; le quarte ab (ante) le fin
le quinte-ultíme; le quintultíme; le quinte ab (ante) le fin
etc.

Le numeros ordinal son adjectivos del gruppo a/o (cfr.4/2).

P.ex. Le quantesíme essayo es isto? Isto es le prime essayo.
Le quantesíme vice? Le quantesíme mense?
Le decíme arbóre. Le duo centos cinquantesíme anniversarío. Iste tertíe cocktail ... Mi decíme essayo ...

ubstantivationes (cfr.4/4)

P.ex. Mi amico habeva plure amicos;
le prime (amico) esseva bon = le primo esseva bon.
le ultíme esseva infidel = le ultimo esseva infidel
Mi amico habeva plure amicas;
le prime (amica) esseva bon = le prima esseva bon.
Isto es mi tertíe (cocktail); illo suffice.

Adverbios numeral (cfr.4/5)

Le adverbios numeral se termina in -emente
On pote etiam servir se del desinentia -o

P.ex. Post toto ille es primemente mi fratre e secundemente mi adversarío politic.
Ecce tres possibilitates:
Primo, mi opiniones son absurde;
secundo, mi opinion es correcte ma impractic;
e tertío, mi opinion es tanto correcte como practic.

Abbreviationes: 1mo, 2ndo, 3tio, 4to, etc.

5/3 Fractiones (quante quantesimos?) 5/3

Le denominator prende le forma plural, si le numerator surpassa le un.

Le numeros fractionari deriva del numeros ordinal. (vide sub 5/2, de mesmo sub 5/6 formas collateral del numeros ordinal resp. fractionari).

1/1	un toto	
1/2	un medietate	un medíe parte
1/3	un tertio	un tertíe parte
2/3	duo tertios	duo tertíe partes
1/4	un quarto	un quarte parte
3/4	tres quartos	tres quarte partes
1/10	un decimo	un decíme parte
5/11	cinque dece-primos	cinque dece-prime partes
1/20	un vintesimo	un vintesíme parte
10/21	dece vinti-primos	dece vinti-prime partes
11/22	dece-un vinti-secundos	dece-un vinti-secunde partes
	etc.	etc.

P.ex. Un medie hora e un quarto de hora es tres quartos de hora. Duo medie horas es un hora.
Ille restava un medie hora.
Un pan e tres quartos o un e tres quartos de pan.
Duo horas e medie o duo e medie horas.

e quatro operationes fundamental del arithmetica son:

Addition	14 + 3,4 = 17,4	dece-quatro plus tres comma quatro es dece-septe comma-quatro
	2 3/4 + 3/8 = 3 1/8	duo e tres quartos plus tres octavos es tres e un octavo
Subtraction	20 - 102 = -82	vinti minus cento-duo es minus octanta-duo
Multiplication	26 × 17 = 442	vinti-sex vices dece-septe es quatro centos quaranta-duo
Division	100 : 3 = 33,33	cento dividite per tres es trenta-tres comma tres, tres

Le verbos correspondente son:
additionar, subtraher, multiplicar, e divider.

Pro additionar p.ex. 2 3/4 + 3/8 on debe reducer le denominatores al mesme denominator commun.

On dice: $21,5^2$ = vinti-un comma cinque al quadrato

10^{12} = dece al dece-secunde potentia

$\sqrt{16}$ = le radice quadrate de dece-sex.

5/4 Numeros collective e multiplicative 5/4

Numeros collective

Illos son substantivos de quantitate, deriva del numeros cardinal, e ha generalmente le desinentia -ena.

Un septena, un octena, un novena (Eccl.), un decena, un vintena, un trentena, un quarantena, un cinquantena, etc.
Un centena, un mille, un million, un milliardo, etc.

Isto significa:

Un quantitate,gruppo, etc. de circa ... homines, objectos etc.

P.ex. Un vintena de libros, un centena de soldatos, duo milles de cigarettas, un million de participantes.
Illes arrivava in centenas. Illos se vende in decenas.

Un dozena = 12 P.ex. Tres dozenas de ovos = 36 ovos.

Le numeros inferior ordinarimente non es usabile.

P.ex. Illes marchava (-sh-) duo a duo;
in gruppos de quatro homines; etc.

Numeros multiplicative

adjectivos	substantivos	adverbios	verbos
simpl(ĭc)e	-	simpl(ic)emente	simplificar
dupl(ĭc)e	le duplo	dupl(ic)emente	dupl(ic)ar
tripl(ĭc)e	le triplo	tripl(ic)emente	tripl(ic)ar
quadrŭple	le quadrŭplo	quadruplemente	quadrupl(ic)ar
quintúple	le quintúplo	quintuplemente	quintupl(ic)ar
sextŭple	le sextŭplo	sextuplemente	sextupl(ic)ar
septŭple	le septŭplo	septuplemente	septupl(ic)ar
octúple	le octúplo	octuplemente	octupl(ic)ar
nonúple	le nonúplo	nonuplemente	nonupl(ic)ar
decúple	le decŭplo	decuplemente	decupl(ic)ar
centúple	le centŭplo	centuplemente	centupl(ic)ar
multĭpl(ic)e	le multĭplo		multiplicar

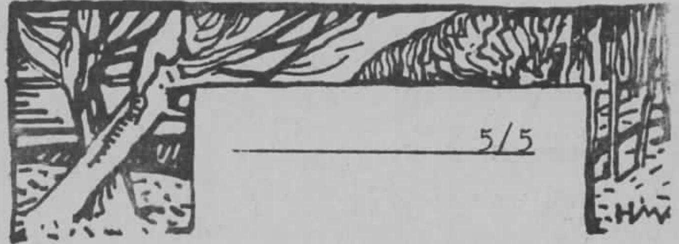
P.ex. Novem es le triplo de tres.
Le copias debe esser sextŭple.

Le multiplicativos de 11 usque 99 non debe exprimite per le suffixo -ŭple. On se servi del circumscription sequente.

P.ex. Quante vices tanto?
Ille gania dece-un vices tanto como tu.
Ille ha tres vices tanto de libros como tu.
Novem es tres vices tanto como tres.

Quante vices multiplicar?
Cinquanta vices multiplicar su capital.
Le copias debe esser multiplicate 20 vices.

Indication del hora.

Que hora es? Qual hora es il?
Un hora; novem (horas) e dece-cinque;
dece (horas) e un quarte; tres horas e vinti minutas;
sex horas e medie;
quatro (horas) minus dece (minutas);
un hora minus un quarte.

A que hora?
A septe (horas) minus cinque (minutas).

Se usa le forma adjective del numeros fractionari, proque le parola "parte" es subintendite.

Indication del etate.

Que etate ha tu? Qual etate ha tu? Quante annos ha tu?
Io ha vinti annos; dece annos e medie o dece e medie annos;
dece annos e tres quartos.

Como se indica le jorno del mense.

Que die del mense ha nos hodie?

On applica le numero ordinal solmente pro le prime jorno del mense. In altere casos on se servi del numeros cardinal.

Le prime de martio
le duo de martio
le tres de martio
etc.

le vinti-octo de junio; le tres de julio.

Le numerales in le denomination del regnantes etc.

Se usa le numeros ordinal pro le primos, in le altere casos on se servi del numeros cardinal.

Napoleon Primo; Catharina Prima;

Ma: Henrico Quatro; Ludovico Dece-Quatro.

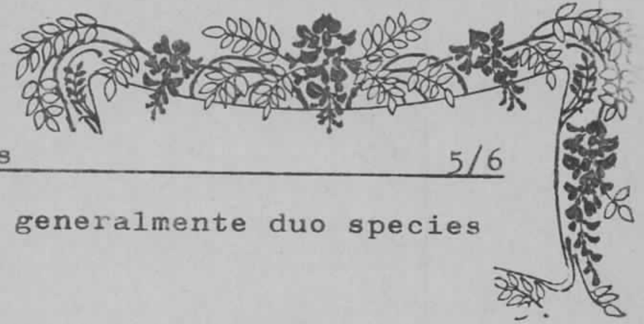
Primo, Prima, e le cardinales se scribe in iste caso per majusculas.

Indication del paginas, capitulos, etc.

On usa le ordinales ponite ante o post le substantivo, le cardinales post le substantivo.

P.ex. Tertie capitulo, capitulo tertie, capitulo tres.
Pagina vintesime, vintesime pagina, pagina vinti.
Paragrapho quatro, etc.

5/6 Formas collateral del numerales 5/6

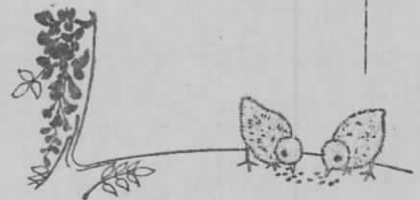
Inter le formas collateral on trova generalmente duo species que perseque le fines sequente:

a) Le simplicitate
que es characteristic pro le linguas moderne,
ma illo effectua nove differentias inter le linguas.

b) Le originalitate
que conserva le radices original commun a multe linguas, etiam in lor derivationes, ma pro iste thesauro preciose on debe sacrificar le simplicitate.

	formas ordinari	formas collateral	
		moderne	original
	numeros cardinal		
11	dece-un	-	undĕce
12	dece-duo	-	duodĕce
13	dece-tres	-	tredèce
14	dece-quatro	-	quattuordèce
15	dece-quinte	-	quindĕce
16	dece-sex	-	sedĕce
17	dece-septe	-	septendèce
18	dece-octo	-	octodece
19	dece-novem	-	novendèce
20	vinti	-	viginti
30	trenta	-	triginta
40	quaranta	-	quadraginta
50	cinquanta	-	quinquaginta
60	sexanta	-	sexaginta
70	septanta	-	septuaginta
80	octanta	-	octoginta
90	novanta	-	nonaginta
	numeros ordinal	(num.card.+ -esime)	
11-me	dece-prime	dece-unesime	undecime
12-nde	dece-secunde	dece-duesime	duodecime
13-tie	dece-tertie	dece-triesime	tredecime
14-te	dece-quarte	dece-quatresime	quattuordecime
15-te	dece-quinte	dece-cinquesime	quindecime
16-te	dece-sexte	dece-sexesime	sedecime
17-me	dece-septime	dece-septesime	septendecime
18-ve	dece-octave	dece-octesime	octodecime
19-ne	dece-none	dece-novesime	novendecime
20-me	vintesime	vintesime	
21-me	vinti-prime	vinti-unesime	
22-nde	vinti-secunde	vinti-duesime	
30-me	trentesime	trentesime	
31-me	trenta-prime	trenta-unesime	
	etc.	etc.	
	fractiones	exemplos:	
1/11	un dece-primo	un dece-unesimo	
2/22	duo vinti-secundos	duo vinti-duesimos	

6 Pronomínes

6/1 Pronomínes personal 6/1

a) Pronomines disjuncte

	1-me persona	2-de persona	tertie persona					
			non reflexive					reflexive
			masculin	feminin	neutre	impersonal	indefinite	
sing.								
nom.	io	tu	ille	illa	illo	il	on	-
acc.	me	te	"	"	"	illo	un	se
dat.	a "	a "	a(d)"	a(d)"	a(d)"	a(d)"	a(d)"	a "
gen.	de "	de "	de "	de "	de "	de "	de "	de "
plur.								
nom.	(noi) nos	(voi) vos	illes	illas	illos	-	-	-
acc.	"	"	"	"	"	-	-	se
dat.	a "	a "	a(d)"	a(d)"	a(d)"	-	-	a "
gen.	de "	de "	de "	de "	de "	-	-	de "

b) Pronomínes conjuncte (dativo = accusativo)

sing.	me	te	le	la	lo	lo	un	se
plur.	nos	vos	les	las	los	-	-	se

Le pronomínes conjuncte se usa solmente como complemento directe e indirecte si illos es sin relevation. P.ex. Io le vide.

Le pronomines conjuncte se colloca:

ante o (si on vole) post le predicato del proposition.

P.ex. Io lo vide. Io vide lo. Io lo ha vidite. Io ha vidite lo.
Io non lo vide. Io non vide lo. Io non lo ha vidite. etc.

post le infinitivo: P.ex. Pro revider vos io debeva currer.

post le participio: P.ex. Vidente las noi nos allegrava.

post le imperativo positive: P.ex. Prende lo!

Reflexives se colloca ante non-reflexives.

P.ex. Io me lo prende. Ille se lo prende. Illes se lo prende.
Illes se les monstrava = Illes se monstrava ad illes.

Inter non reflexives vale: Dativo ante accusativo.

P.ex. Crede me lo. Io te lo scribera. Illes va inviar vos lo.
Illes la lo monstrava = Illes lo monstrava ad illa.

Le posto del pronomínes conjuncte non es stabilite rigurosemente. Illo dirige se sovente secundo le rhythmo e le emphase.

Le pronomines disjuncte se usa semper qua objecto e post prepositiones: P.ex. pro ille, con illa, sin illes, pro me.

Pro poner le pronomine in relievo: P.ex. Tu lo ha date non a(d) illa sed a(d) ille. Io vole vider illa (ipse) e non le matre. Io vide solmente illa. Da lo a(d) illes ipse!

Le pronomine de cortesia pro le singular e le plural es identic con le plural del 2-nde persona.

P.ex. Vos ha ration, senior. Vos ha ration, seniores.

Exemplos pro le pronomine impersonal: Il pluve, il niva, (il) face frigido, (il) face color, (il) es periculose.

Exemplos pro le pronomine indefinite: On vende libros. (= Libros se vende). On vive solmente un vice. On es contente con uno. On debe gratular se pro isto.

6/2 Pronomines demonstrative 6/2

pronomines	adjective	substantivate	substantive			
			personal			impersonal
	masc. fem. neutre	masc. fem. neutre	masc.	fem.	neutre	
de proximitate	iste					
singular		iste	iste	ista	isto	isto
plural		istes	istes	istas	istos	-
de distantía	ille					
singular		ille	ille	illa	illo	illo
plural		illes	illes	illas	illos	-
abbreviate	le					
singular		le	le	la	lo	lo
plural		les	les	las	los	-

Le formas adjective seque le regulas del adjectivos pronominal (vide sub 3/1 e 3/2).

P.ex. Iste homíne e ille femína. Ille homíne e iste femína.
Iste tabúlas. Ille armaríos! Ille tabúla.
Iste edition es plus complete que ille duo.
Le (= iste o ille) rosas son belle.

Le formas substantivate (confronta 4/4) pote esser substituite per le formas correspondente del pronomínes substantive. On se servi del formas abbreviate solmente in communication con un genitivo o pronomine relative.

P.ex. Iste rosa es plus belle que illes =
iste rosa es plus belle que illos

ille rosa e les de mi amico =
ille rosa e los de mi amico

iste amica e le de mi amico =
iste amica e la de mi amico.

Le (= amica) que tu possede es belle =
La (= amica) que tu possede es belle.

Le formas substantive

P.ex. Iste parla, ille non. Mi fratre e le de mi amico.
Les qui non es presente...(les = senioras e seniores)
Istes son mi filios. (non: Isto son mi filios.) Io es uno de illes qui crede que le matrimonio es sancte.

Ista parla, illa non. Mi soror e la de mi amico.
Ista es mi filia. (non: Isto es mi filia.) Io es una de illas qui crede que le matrimonio es sancte.

Da me ille libros. Illos son le mies.
Iste pais es libere. Isto es un pais libere.
Istos son le regulas nove.

Que es isto? Que es illo? Lo que tu dice es ver.
In isto io vide le causa del disgratía.

Un forma collateral de ille es celle.

6/3 Pronomines relative 6/3

	adjective	substantivate	substantive		
	invariabile	formas collateral del f. substantive	sing.e plural		singular
			masc. fem.	neutre	impersonal
sing. e plur.	qual				
nominativo			qui	que	(lo) que
accusativo			que	"	(lo) "
dativo			a qui	a "	(lo) a "
genitivo			de qui	de "	(lo) de "
gen.special			+)cuje	+)cuje	
singular		le qual			
plural		le quales			

+) ("cuje") se usa sin articulo.

Forma adjective.

P.ex. Ille fuma opium, qual vitio ille ha acquirite durante le guerra.

Forma substantivate.

P.ex. Le cavallo e le asino le qual non esseva sellate ...
(qual = sing. Solmente le asino non esseva sellate.)
Le cavallo e le asino le quales non esseva sellate ...
(ambes le cavallo e le asino non esseva sellate.)
Le documentos del quales le spion habeva copias ...
Le documentos, le importantia del quales esseva dubitose ...

orma substantive.

P.ex. Qui se excusa se accusa. Qui cerca, (ille) trova.
Le spion de qui le policia habeva establite le ...
Le spion cuje identitate le policia habeva establite ..
Le senioras a qui tu ha donate le rosas ...
Le spion que tu ha vidite. Le viro que voi ha incontrate.
Le spion qui te ha vidite. Le viros qui vos ha incontrate.

Le experimentos que ha essite facite.
Le experimentos que voi ha facite.
Le tabaco que voi fuma es abominabile.
Le documentos con que le spion escapeva ...
Le documentos de que le spion habeva copias ...
Le documentos cuje importantia esseva dubitose ...

Forma impersonal.

P.ex. Toto que vive es create.
Lo que noi debe nunquam oblidar ...
Lo que nos semper incoragia ...
Nos vive de lo que nos ha.
Nos cerca toto de que nos pote viver.

6/4 Pronomines interrogative e exclamative 6/4

	adjective	substantivate	substantive		
	invariabile		masc. fem.	neutre	imper-sonal
identificative	que? qual?				
singular		(le) qual?	qui?	que?	que?
plural		(le) quales?	-	-	-
qualitative e exclamative	qual?				
singular		qual?			
plural		quales?			

Forma adjective.

P.ex. Que gantos desira tu, istes o illes? Io desira le brunes, istes hic.
Que fenestra es aperte? A que amico scribe tu?
De que problemas parla vos? A que cosa pensa vos?
Qual sorta de guantos desira vos, guantos de textile o corio? Qual color?
Qual rosas te ha ille donate? - blanches.

Forma substantivate.

P.ex. Ecce duo libros! (Le) qual desira vos, iste o ille?
Ecce le libros! (Le) quales desira vos, istes o illes?

Tu non ha guantos. Quales desira tu, rubies o brunes?
Io desira guantos brun.
Vide tu le guantos? Quales desira tu le rubies o le brunes? Io desira istes, le brunes.

Qual impertinentia! (exclamative)

Forma substantive.

P.ex. Qui es ibi? Qui cerca tu? Qui cerca te?
De qui sape vos iste nova? A qui ha tu scribite?
Con qui ha vos parlate? Qui ama tu?
Qui cerca vos? Qui cerca voi?
Qui es ille homine con le barba rubie?

Forma neutre e impersonal.

P.ex. Que (o: quid) es in le stabulo? Que es ibi?
Que cerca tu? Que cerca voi? Que vos tormenta?
A que crede voi? De que voi ha besonio?
Que batte a mi fenestra?
Que ha tu facite con tu moneta?

Confronta 12/2, propositiones independente resp. propositiones interrogative.

6/5 Pronomines indefinite e quantitative 6/5

adjective (cfr.3/1)	substantivate m. f. n.	substantive (le 1-me linea = sing., le 2-de = plural)			
		masculin	feminin	neutre	impersonal
un	(le) un	uno	una	un	un cosa
-	(le) unes	unos	unas	unes	-
le un	le un	le uno	le una	le un	lo un
le un	le unes	le unos	le unas	le unes	-
le altĕre	le altĕre	le altĕro	le altĕra	le altĕre	lo altĕre
le altĕre	le altĕres	le altĕros	le altĕras	le altĕres	-
un altere	un altere	un altero	un altera	un altere	un altere c.
altere	alteres	alteros	alteras	alteres	-
alicun	alicun	alicuno	alicuna	alicun	alicun cosa
alicun	alicunes	alicunos	alicunas	alicunes	-
cata	cata	cata uno	cata una	cata un	cata cosa
nulle	nulle	nullo	nulla	nulle	nulle cosa
nulle	nulles	nullos	nullas	nulles	nulle cosas
ulle	ulle	ullo	ulla	ulle	ulle cosa
ulle	ulles	ullos	ullas	ulles	ulle cosas
tote le	-	-	-	-	(le) toto
tote le	totes	totos	totas	totes	-
un certe	un certe	un certo	un certa	un certe	un certe c.
certe	certes	certos	certas	certes	certe cosas
omne	omne	-	-	-	omne cosa
omne	omnes	-	-	-	omne cosas
plure	plures	-	-	-	plure cosas
-	-	nemo	nemo	nihil	nihil
quecunque	-	quicunque	quicunque	quecunque	quecunque
qualcunque	qualcunque	-	-	-	qualc.cosa
qualcunque	qualescunque	-	-	-	" cosas
quante	quante	-	-	-	quanto
quante	quantes	quantos	quantas	quantes	-
tante	tante	-	-	-	tanto
tante	tantes	tantos	tantas	tantes	-
multe	multe	-	-	-	multo
multe	multes	multos	multas	multes	-
pauc	pauc	-	-	-	pauco
pauc	pauches	paucos	paucas	pauches	
nimĭe	nimĭe	-	-	-	
nimĭe	nimĭes	-	-	-	
bastante	bastante	-	-	-	
bastante	bastantes	-	-	-	

6/6 Pronomines de quantitate (exemplos) 6/6

forma adjective (vide sub 6/5)	forma adverbial in relation con	
	substantivos	adjectivos o adverbios
quante vino? quante ovos?	quanto (de) vino? quanto (de) ovos?	quanto belle!
tante vino tante ovos	tanto (de) vino tanto (de) ovos	tanto belle
-	aliquanto (de) aqua	aliquanto tarde
- -	(quantocunque (de) (vino o ovos	quantocunque mal
- -	(quanto plus (de) - (tanto plus (de)	quanto plus spisse tanto plus pesante
multe vino multe ovos	multo (de) vino multo (de) ovos	multo fatal
- -	plus (de) vino plus (de) ovos	plus tosto
- -	le plus (de) vino le plus (de) ovos	le plus nove
pauc vino pauc ovos	pauco (de) vino pauco (de) ovos	pauco agradabile
-	un pauc(o) (de) vino	un pauc(o) tarde
- -	minus (de) vino minus (de) ovos	minus belle
- -	le minus (de) vino le minus (de) ovos	le minus belle
- -	troppo (de) vino troppo (de) ovos (tro = troppo)	troppo tarde
nimie vino nimie ovos	nimis (de) vino nimis (de) ovos (nimis = troppo)	nimis tosto
- -	satis (de) vino satis (de) ovos	satis longe
+) vino bastante ovos bastante	bastante (de) vino bastante (de) ovos	bastante longe

+) "bastante" representa un participio.

Le adjectivos e adverbios pronominal precede le substantivo, adjectivo, o adverbio a que illos appertine.

Alicun exemplos pro le uso del forma adverbial in relation con verbos:

Quanto costa isto? Dice aliquanto! Quantocunque ille parlara, ille non sera audite. Mangia un pauc(o)! Isto es troppo pro te. Illa bibe nimis. Illes ha parlate satis.

Pronomines possessive 6/7

possessores	adjective: forma abbreviate	adjective: forma plen	substantive: mascŭlin	substantive: feminin	substantive: impersonal
singular					
1-me persona	mi	mie	le mio le mios	le mia le mias	lo mio -
2-de "	tu	tue	le tuo le tuos	le tua le tuas	lo tuo -
3-tie "	su	sue	le suo le suos	le sua le suas	lo suo -
plural					
1-me persona	nostre	nostre	le nostro le nostros	le nostra le nostras	lo nostro -
2-de "	vostre	vostre	le vostro le vostros	le vostra le vostras	lo vostro -
3-tie "	lor	lore	le lore le lores	le lore le lores	lo lore -

Le formas adjective son invariabile re generes e numeros.
P.ex. Mi fratre, mi fratres, mi soror, mi sorores, etc.
Le formas abbreviate se usa ordinarimente sin articúlo.
P.ex. Mi fratre e tu soror celebra lor nuptías.
Le formas plen se trova post le substantivo e con articulo.
P.ex. Mi fratre e le fratre tue son bon amicos.

Le formas substantivate deriva del formas plen. Re substantivation illos seque le regulas del adjectivos. (Vide sub 4/4.)

sing.: le mie, le tue, le sue, le nostre, le vostre, le lore
plur.: le mies, le tues, le sues, le nostres, le vostres, le lores
impers: lo mie, lo tue, lo sue, lo nostre, lo vostre, lo lore

P.ex. Mi fratre e le tue son bon amicos. Tu soror e le mie ..
Tu libros e le nostres... Nostre libros e le lores ....
Prende lo tue! Tu remanera le mie.

Le formas substantive son formas collateral del formas substantivate.
P.ex. Ille labora nocte e die pro le suos. Tu remanera le mia. Prende lo tuo e lassa me in pace!

Le pron. poss. se usa in senso reflexive e non-reflexive.
P.ex. Illa vide su matre. Iste proposition pote significar:
1) reflexive: Illa vide su proprie matre.
2) non-refl.: Illa vide le matre de ille, de illa, etc.
In casos special per le uso del genitivo le senso del proposition deveni plus clar, super toto quando il se tracta del tertie persona.
P.ex. Ille e illa velia tote le nocte al lecto de su moriente patre (de illa).
= Ille e illa velia tote le nocte al lecto del moriente patre de illa.
Mi patre e le suo (de ille) es amicos.
= Mi patre e le de ille es amicos.

7 Prepositiones

egulas general 7/1

1) Qual caso?

Omne prepositiones require le accusativo o si on vole le nominativo, quia in general vale le regula:

accusativo = nominativo

Exceptiones

a) Le 1-me e 2-nde persona del pronomines personal (vide 6/1).

	singular	plural	singular	plural
nominativo	io	nos (noi)	tu	vos (voi)
accusativo	me	nos	te	vos

P.ex. Io labora pro me e tu labora pro te.
Noi labora pro nos e voi labora pro vos. =
Nos labora pro nos e vos labora pro vos.

b) Le forma masc. e fem. del pronomines relative (vide 6/3).

nominativo (sing. e plur.): qui
accusativo (sing. e plur.): que

Ma hic le accusativo se usa solmente como complemento directe e indirecte. Ante prepositiones on face uso del nominativo: qui.

P.ex. Vostre amicos pro qui ...

2) Uso del prepositiones.

a) In locutiones adverbial.

P.ex. Post un anno, ante le porta, sur le muro.

b) In complementos prepositional in connexion con:

substantivos resp. infinitivos verbal,

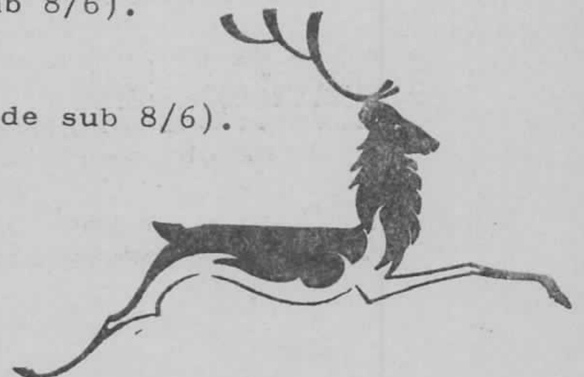
P.ex. Le viro con le gambas curte (vide sub 2/4).
Le placer de revider vos (vide sub 8/6).

adjectivos,

P.ex. Iste porta es facile a aperir (vide sub 8/6).

verbos.

P.ex. Gauder de alique.
Creder in un persona.

prepositiones de direction	exemplos
ab	Ab iste puncto usque hic. Ab ubi?
de +)	Io veni de Roma. Io veni del tecto. De ubi?
a; ad +)	Io viagia a Roma. A(d) ubi? Ubi?
usque a(d) +)	Usque a(d) iste puncto. Usque a(d) ubi?
fin a(d) +)	Fin al fenestra. Fin a(d) ubi?
usque	Usque iste puncto. Usque ubi?
per; via	Nos viagia via Milano a(d) Roma.
altere prep.	
in	In iste bottilia il ha vino. Ubi? In que?
ex	Illes curreva ex le domo.
inter	Inter amicos. Inter illes. Inter qui?
ante	Ante le porta. Ante illo. Ante que? Ubi?
post; detra	Post le porta. Post illo. Post que? Ubi?
super; sur	Le tassas son jam super le tabula.
supra	Le lampa pende supra le tabula.
sub	Su pedes son sub le tabula.
apud	Apud nos.
juxta	Ernesto sedeva juxta Paulo. Ubi? Juxta qui?
presso	Illes restava presso lor amita.
preter	Nos ambulava preter le theatro.
verso	Ille reguardava verso le stellas.
prope	Prope le citate il ha multe lacos.
intra	Intra le domo. Intra que? Ubi?
extra	Extra le domo. Extra que? Ubi?
infra	Infra le fluvio. Infra que? Ubi?
supra	Supra le fluvio. Supra que? Ubi?
cis	Cis le montania.
trans	Trans le montania.
tra; per	Tra le tunnel.
ultra	Ultra le frontieras.
circum	Sex personas sedeva circum cata tabula.
contra	Con le capite contra le muro.

+) Confronta 3/2: de le = del; a le = al.

Le prepositiones de direction se usa etiam in conjunction con altere prepositiones.

P.ex. Ab ante le porta usque hic il ha 20 metros.
Subito un can saltava de sub le tabŭla.
Omnes curreva ad in le domos.
Le can saltava usque a super le muro.

Solmente le prepositiones de direction se liga con le adverbios local: ubi, ibi, illac, hic, etc.
P.ex. Ad ubi viagia nos? Ad ibi. Usque hic nemo ha venite.
De ubi veni ille? De ibi. De hic.

Ma: In que? Contra que?.. Non: In ubi? Contra ubi? etc.
P.ex. Ille cadeva contra le muro. Ad ubi? Contra que?

7/3 Prepositiones temporal e alteres 7/3

Prep. temporal	Exemplos
ab	Ab iste tempŏre. Ab iste momento.
desde; depost	Desde heri vespĕre.
usque; fin a	Usque deman matino.
durante	Durante sex horas.
(sin preposition)	Quanto longe? Io sedeva ibi sex horas.
in	In cinque minutas ille venira.
inter	Inter duo e tres horas.
ante	Un minuta ante sex. Ante un anno.
post	Tres minutas post sex. Post duo annos.
super	Nos attende jam super un medĭe hora.
sub; infra	Infra un decĭmo de secunda.(minus que...)
intra	Intra alĭcun dies.
extra	Extra iste tempŏre.
a; ad	A dece horas. A que hora?
circa	Illes restara circa tres dies.
retro	Duo annos retro. ("retro" es postponite)

Altere Prepos.		Exemplos
con	(compania)	Illa ambula semper con su patre.
	(modal)	Con gratĭa. Con un profunde suspiro.
	(medio)	Ille face gestos con ambe manos.
		Con que pote io servir?
sin		Sin ulle resonantia. Sin scarpas.
pro	(utilitate)	Isto es pro le patre.
	(causal)	Pro isto ille es multo triste.
	(vicari)	Ille pagara pro te. Pro qui labora vos?
	(final)	Nos apprende pro viver.Pro que vive vos?
	(emotion)	Pro lacrimas ille non poteva parlar.
ultra	(inclusive)	Ultra mi fratres etiam iste tres.
excepte	(exclusive)	Omnes son venite excepte tu amico.
salvo		Salvo error o omission.
malgrado		Malgrado su belle parolas nemo veniva.
nonobstante		Nonobstante le tempestate illes partiva.
concernente		Concernente su etate ille es multo habile
(in) re		Ille te voleva parlar re le nove libros.
per	(medio)	Le aves vola per le alas.
	(persona agente)	Ille esseva laudate per su nove maestro.
secundo		Secundo le lege ... Secundo mi opinion.
de	(genitive)	(de le = del) Le fratre del nove maestro.
		Le fratre de mi amico.
a; ad	(dative)	(a le = al) Da isto al nove maestro
		Da isto a mi amico.

Locutiones prepositive		Exemplos
a causa de	in loco de	A causa de su mal humor
a presso de	in respecto a	In su loco.
a transverso de	in vice de	In vice de mi amico
gratĭas a	in virtute de	Gratĭas a su clare voce.
in compania de	per virtute de	In compania de su filio.
in comparation con	per medĭo de	In comparation con isto.
in despecto de	per ration de	In despecto de su etate.
in favor de		In favor del paúpéres.

erivatos de prepositiones local 7/4

Exemplos:

prepositiones local	adverbios local	adjectivos positivo	adjectivos comparativo	adjectivos superlativo	substantivos
in intra inter	intus intra	interne	interíor	intíme	le interno le interior
extra	extra	externe extére	exteríor	extreme	le exterior
supra super	supra super	supére	superíor	supreme	le superior
infra sub	infra subtus	infére	inferíor	infime	le inferno
ante pre	ante pre		anterior prior	prime	le prior
post ultra	post ultra	postére	posteríor ulteríor	ultime	le posterna le ultimo
propter	propter				
prope	prope	propinque		proxime	le proximo
presso	presso				
preter	preter				
juxta	juxta				

Adverbios derivate de prepositiones local:

intra = in le parte interne o interior
extra = in le parte externe o exterior

P.ex. Le ligno intus era putride.
Le armario ante es immunde.

Adjectivos derivate de prepositiones local:

interior = qui o que se trova intra
exterior = qui o que se trova extra
etc.

P.ex. Le rota anterior es defectuose.
Le fenestra superíor es plus grande que le inferíor.

7/5 Derivatos de prepositiones temporal e alteres 7/5

Exemplos

prepositiones temporal	adverbios temporal	adjectivos: positivo	adjectivos: comparativo	adjectivos: superlativo	conjunctiones v.sub 11/2
depost	depost				depost que
desde					desde que
durante					durante que
fin a					a fin que
usque					usque
intra	intra		interíor		
inter	intérim				
	intertanto interĕa				
ante	ante antĕa		anteríor		ante que antéquam
pre	(pre)		prior	prime	
post	post postĕa	postére	posteríor		post que postquam
ultra	ultra		ulteríor	ultíme	
(prope)	(prope)	propinque		proxíme	

Derivatos de altere prepositiones

Exemplos

contra	contra	contrari	contra que
excepte			excepte que
malgrado			malgrado que
per			per que
pro			pro que
salvo			salvo que
sin			sin que
secundo			secundo que

Re prepositiones como suffixos vide sub 13/1 e 13/2.

8 Verbos temporal

8/1 Radices e formas verbal

Le radices del verbos deriva essentialmente del infinitivo latin.

	latino				interlingua		
	infinitivo	radices	vocal radical		infinitivo	radices	vocal radical
1	amare	ama-	- a -	1	amar	ama-	- a -
2	docēre	doce-	- e -	2	docer	doce-	- e -
3a	legĕre	leg(ĕ)-	-(ĕ)-	2	leger	lege-	- e -
3b	facĕre	fac(ĭe)-	-(ĭe)-	2	facer	face-	- e -
4	punire	puni-	- i -	3	punir	puni-	- i -

Le cinque gruppos se uni in tres gruppos in interlingua:

1) le gruppo -a- e.g. amar con le radice ama-
2) " " -e- " leger " " " lege-
3) " " -i- " punir " " " puni-

Desinentias de conjugation.

infinitivo	indicativo presente	indicativo passato	indicativo futuro	conditional	participio presente	participio passato	imperativo
-r	-	-va	-ra	-rea	-nte	-te	-

Le desinentias in relation con le vocal radical.

-ar -er -ir	-a (4)-e -i	-ava -eva -iva	-ara -era -ira	-area -erea -irea	-ante (2)-ente (1)-iente	-ate (3)-ite -ite	-a -e -i

Exemplos:

amar leger punir	ama lege puni	amava legeva puniva	amara legera punira	amarea legerea punirea	amante legente puniente	amate legite punite	ama lege puni

Regulas:

1) Le participio pres. del verbos in -ir se termina in -iente
2) Alicun verbos in -er que deriva del gruppo 3b latin (v. in supra) forma le part. pres. de mesmo in -iente
Istos son: caper, facer, saper, e le compositos sequente: -ciper, -ficer, -spicer, e -jicer.
P.ex. capiente, faciente, sapiente, concipiente, etc.
3) Le participio passate del verbos in -er se termina in -ite
4) Le presente del verbos ha le forma simplificate, le imperativo tamen remane

	esser	haber	vader
presente	es	ha	va
imperativo	es(se)	ha(be)	va(de)

8/2 Schema de conjugation 8/2

Activo			Passivo	
tempores simple				
modo	tempore		(esser + part. passate)	
indicativo	presente	io vide	io es	vidite
"	passato	" videva	" esseva	"
"	futuro	" videra	" essera	"
subjunctivo	presente	que io vide	que io es	"
"	passato	" " videva	" " esseva	"
conditional	futuro	io viderea	io esserea	"
imperativo		vide	es(se); sia	"
infinitivo	presente	vider	esser	"
participio	presente	vidente	essente	"
"	passato	-	vidite; essite	"
tempores composite (haber + part. passate)				
indicativo	perfecto	io ha vidite	io ha essite	vidite
"	plusquam-perfecto	io habeva "	" habeva "	"
"	futuro perfecte	io habera "	" habera "	"
subjunctivo	perfecto	que io ha "	que io ha "	"
"	plusquam-perfecto	que io ha-beva "	" " habeva "	"
conditional	cond. perfecte	io haberea "	io haberea "	"
infinitivo	perfecto	haber "	haber "	"
participio	"	habente "	habente "	"

Cata tempore ha pro omne personas le mesme forma.

P.ex.	io	vide	io	videva	io	ha	essite	vidite
	tu	vide	tu	videva	tu	ha	"	"
	ille	vide	ille	videva	ille	ha	"	"
	illa	vide	illa	videva	illa	ha	"	"
	illo	vide	illo	videva	illo	ha	"	"
	nos	vide	nos	videva	nos	ha	"	"
	etc.		etc.		etc.			

Le persona agente in le passivo se indica per le prep. "per"

P.ex. Ille ha essite retrovate per su amicos.

8/3 Accentuation del formas verbal

modo	tempóre	conjugation -a-	-e-	-i-	le accento cade sur le
indicativo	presente	-a	-e	-i	penultíma
"	passato	-ava	-eva	-iva	penultíma
"	futuro	-ara	-era	-ira	ultíma
conditional	cond.simple	-area	-erea	-irea	penultíma
participio	presente	-ante	-ente	-iente	penultíma
"	passato	-ate	-ite	-ite	penultíma
infinitivo	presente	-ar	-er	-ir	ultíma

Exemplos

joca, jocava, jocara, jocarea, jocante, jocate, jocar,
vide, videva, videra, viderea, vidente, vidite, vider,
puni, puniva, punira, punirea, puniente, punite, punir.

Le indicativo del presente

inclusive subjunctivo e imperativo ha duo possibilitates.

Secundo le accentuation originari on accentua +)	Secundo le accentuation moderne on accentua
le penultíma solmente	semper le penultima
a) si su vocal es longe io inspira, io describe	io inspira, io describe
b) si su vocal es sequite de duo o plure consonantes io incanta, io impelle	io incanta, io impelle
c) si le parola es bisyllabe io crea, puni, lege	io crea, puni, lege
le antepenultíma si le vocal del penultima es atóne io accentúa, collóca, regúla, significa, termína, continúe, distribúe	io accentua, colloca, regula, significa, termina, continue, distribue

+) secundo le regúlas de pagína 1/5.

Non se accentua:

Vocales mute   P.ex. Io viagía (viaja) o (viadja)

Semivocales (como: -lĭ-, -ní-, -gú-, -qú-, etc.)
P.ex. velĭa, ganía, distingúe, persequé, etc.

8/4 Indicativo e conjunctivo 8/4

Le formas del conjunctivo non differe de los del indicativo.
Pro discerner los melio on provide le conjunctivo de un conjunction de subordination, specialmente de: que
Confronta le exemplos sub 11/2 e 11/3.

Le forma sia se usa principalm. como conjunction: sia ... sia.
Como forma conjunctive illo se usa solmente in un senso optative o imperative (vide sub 8/5 imperativo etc.).
P.ex Que tu sia felice! = Que tu es(se) felice!

Le presente es un presente universal que comprende in se in un certe senso anque le futuro, specialmente si le construction contine un adverbio temporal non equivoc. Per exemplo:
Mi amita veni iste vespere = Mi amita venira iste vespere.

Le passato se applica anque apud propositiones irreal.
Vide sub 11/3 propositiones conditional.
P.ex. Ille esserea felice si ille esseva san.

Le passato del indicativo pote esser reimplaciate per le perfecto. P.ex. Mi amita veniva = Mi amita ha venite.

Le futuro ha un forma analytic collateral: va + infinitivo
Illo significa generalmente un futuro immediate.
P. ex. Mi amita va venir iste vespere.

Le conditional pote esser concipite

a) como un futuro de un conjunctivo
P.ex. Io vos demandava an vos venirea.
Io amarea recompensar vos, ma isto non es possibile.

b) como modo del verbo exprimente un action eventual dependente de un condition.
P.ex. Si ille esseva san, ille esserea felice.

Le conditional ha un forma analytic collateral:
velle + infinitivo

P.ex. Si ille habeva alas, ille velle volar supra le nubes.

Le tempores composite se forma per medio del verbo auxiliar "haber" (vide sub 8/2).
Anque le verbos intransitive son conjugate generalmente con le auxiliar "haber", ma quando illos designa un stato illos pote prender le auxiliar "esser".
P.ex. Ille ha vadite (= action).
Ille es vadite (= stato) = Ille es via.
De mesmo le verbos reflexive se conjunge con "haber".
P.ex. Tu non te ha lavate. Iste seniores se ha plangite que on les habeva mal recipite.

Formas facultative del verbo auxiliar "esser".
sera = essera; serea = esserea; era (indicativo) = esseva
Pro le tertie persona del plural se usa in le presente
son = es (specialmente post un plural in -es)
P.ex. Le arbores son alte, le flores son belle.

8/5 Imperativo, hortativo, e optativo

Le imperativo pote esser sequite del pronomine personal.

P.ex. Dice tu = dice; dice vos = dice.

Le imperativo pote exprimer se per le presente del indicativo per medio de un accentuation emphatic.

P.ex. Tu va immediatemente!

Pro exprimer ordines general, interdictiones, etc. on sovente fa uso del infinitivo.

P.ex. Non fumar! Non sputar sur le solo! Tener se al dextra!

Le imperativo de politessa se exprime per le adjunction del expression "per favor".
P.ex. Veni per favor! o per: vole ben + infinitivo
P.ex. Vole ben dar me ...

Le forma hortative (que ... !) es possibile con omne personas.

P.ex. Que ille veni! (= exhortation). Que nos parti!

Pro le 1-me persona del plural on pote formar:
vamos + infinitivo P.ex. Vamos cantar! = Que nos canta!
= Canta nos!

Le optativo (que ... !) exprime un desiro.

P.ex. Que ille veni! (= desiro)

Si le desiro sembla o es concipite como irrealisabile on se servi del passato respectivemente del plusquamperfecto.

P.ex. Oh, que le patre esseva presente!
Oh, que ille non habeva facite lo!

Pro le imperativo, hortativo, o optativo in vice de "es(se)", forma del verbo auxiliar, on prefere "sia".

P.ex. Sia caute!
(Que) ille sia caute!
(Que) le juvene maritos sia felice!

In omne altere casos re verbo auxiliar "esser" vale

conjunctivo = indicativo

Le forma sia se usa principalmente como conjunction.

P.ex. Io ama le lilios del valle, sia in le campo,
sia in un vaso.

8/6 Infinitivo

Le infinitivo pote esser usate como substantivo.
P.ex. Le venir del estate. Le sursurar del motor.
Iste viagiar de un pais in un altere es fatigante.
Le criar del infantes esseva tremende.
Le ir e venir del clientes.

Como subjecto le infinitivo se usa sin prepositiones.
P.ex. Il es difficile decider se ubi vader.
Il es difficile vader in le sablo.
= Vader in le sablo es difficile.

In dependentia de un verbo:

a) Como complemento directe sin ulle prepositiones.
P.ex. In van io ha tentate convincer le.
Ille time esser sol con le patiente.
Io spera revider vos.
Specialmente post le verbos: voler, poter, deber, soler.
P.ex. Ille non vole parlar. Tu crede que tu pote vider.
Ille debeva excusar se. Io sole fumar le pipa.
Interessante son le constructiones con le verbos del sentir como: vider, audir, sentir e.a.
de mesmo le verbos: lassar e facer.
P.ex. Io le videva venir = Io videva que ille veniva.
Io le audiva venir = Io audiva que ille veniva.
Io senti le nausĕa montar. (nausĕa = accusativo!)
Illa lassava la critar. Illa le faceva venir.
Le matre faceva venir le doctor. (doctor = accus.)

b) Como complemento indirecte se usa principalmente le preposition "a".
P.ex. Nos aspira a realisar nostre ideales.
Fortiar a facer alique. Lassar a desirar.

c) Como locution adverbial se usa le prepositiones: a, ante, de, in, per, post, sin, pro, etc.
P.ex. Illes le condemnava sin audir su defensa.
Post haber mangiate nos nos sempre promena.
Ille veniva pro reparar le fenestra. (final)

In dependentia de un adjectivo.
Le preposition neutral es "de"
P.ex. Illa es capace de perder le traino.Felice de esser hic.
Certe adjectivos prefere le preposition "a".
P.ex. facile a, difficile a, preste a, e.a.
Iste porta es facile a aperir. Io es preste a dicer lo.

In dependentia de un substantivo.
Le preposition neutral es "de"
P.ex. Le necessitate de ganiar plus es clar. Io habeva le placer de vider la. Le possibilitate de viagiar.
Le preposition "a" indica le scopo.
P.ex. Le sala a attender (vide sub 2/4 subst.como attributo).

Como proposition elliptic.
P.ex. Nos non sape qual pisce prender primo.

Construction participal

a) Exprimente un action o un stato le participio presente sovente es sequite de un complemento de objecto o de un complemento circumstantial.

P.ex. Transversante le ocẹáno nos habeva un placente aventura. Essente surveliate per le policịa illes non osava mover se.

b) Le forma passive del participio passate se indica specialmente per le preposition "per".

P.ex. Isto es le littera scribite per Paŭlo.
Le pluvĭa impellite per le vento entra trans le fenestra rumpite.
= Impellite per le vento le pluvĭa entra trans le fenestra rumpite.

Participios como adjectivos seque le regulas del adjectivos. Vide sub 4/3 - 4/6.

P.ex. Isto es importante. Isto es importantissime.
Illes son semper fatigate. Ille es plus fatigate que io.

Secundo que le participio passate representa un adjectivo o un participio passive illo ha duo significationes. Usate como adjectivo illo exprime un stato.

P.ex. Le serratura es reparate (= non jam defecte).
Le serratura es reparate (= forma passive del presente).

Juxta le participio passate on usa anque le forma adjective del supino derivative. Vide sub 8/8, 14/9, e 15/1 - 15/31.

P.ex. Le porta es claudite (= passivo del presente).
Le porta es clause (= stato).

Participios como substantivos

Los del participio presente se termina in -e.

P.ex. Duo passantes videva le accidente.
Le correspondente de un gazetta.

Los del participio passate se termina in -a/-o (vide 4/2).

P.ex. Nostre delegatos esseva mal recipite.
Mi amato esseva presente.
Mi amata e mi amica.

Le radice supinal es de origine latin.
Le forma regular se forma per adder un -t- al radice vocal.

Radice vocal:	ama-	vide-	puni-
Supino:	amat-	vidit- +)	punit-

Verbos que ha un supino irregular on trova sub 15/1 etc.

Exemplos

	radices infinitive	supinal		participio passate del radices infinitive	supinal
				(cfr. 8/1)	
donar	dona-	donat-	reg.	donate	donate
laudar	lauda-	laudat-	"	laudate	laudate
audir	audi-	audit-	"	audite	audite
punir	puni-	punit-	"	punite	punite
fricar	frica-	frict-	irreg.	fricate	fricte
dicer	dice-	dict-	"	dicite	dicte
reducer	reduce-	reduct-	"	reducite	reducte
inscriber	inscribe-	inscript-	"	inscribite	inscripte
assumer	assume-	assumpt-	"	assumite	assumpte
subjicer	subjice-	subject-	"	subjicite	subjecte
vider	vide-	vis-	"	vidite	vise
concluder	conclude-	conclus-	"	concludite	concluse
finder	finde-	fiss-	"	findite	fisse

Le grande avantage del radices supinal se monstra in su derivationes regular. Un exemplo: supino + -ion

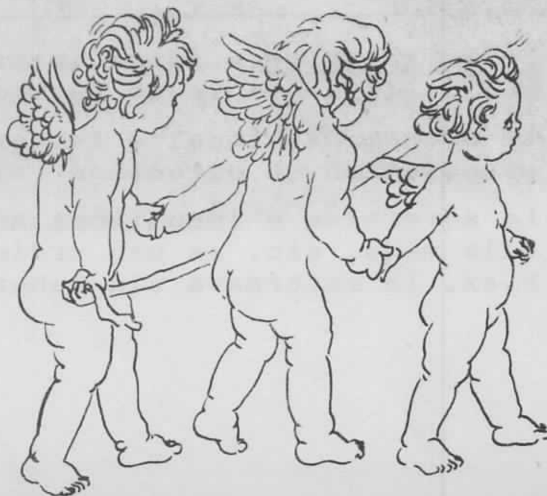
P.ex. donation, laudation, audition, punition, friction, diction, reduction, inscription, assumption, subjection, vision, conclusion, fission. Vide sub 14/9 e 15/1 etc.

Le forma irregular se usa in general como adjectivo.
Le forma regular representa le participio passate.

P.ex. Le forma es correcte.
Le forma incorrecte ha essite corrigite.

Mi amico es toto confuse.
Ille ha confundite toto.

Isto es concluse.
Nos ha concludite retornar a casa.

+) Vide sub 8/1, 3-tie regula infra.

9 Adverbios original

9/1 Adverbios interrogative, relative, etc. 9/1

local	temporal	modal	quantitative (cfr. 6/6)
interrogative			
ubi?	quando?	como? de que modo?	quanto?
de ubi? ad ubi?	ab quando? usque quando?		
demonstrative			
hic	nunc; ora	ita; assi talmente	tanto
de hic; hinc ad hic;	ab nunc usque nunc		
ibi; illac	tunc; alora		
de ibi; de illac ad ibi; ad illac	ab tunc usque tunc		
indefinite			
ubicunque	quandocunque	comocunque	quantocunque
de ubicunque	ab quando-cunque		
ad ubicunque	usque quando-cunque		
alicubi	aliquando	in alicun modo	aliquanto
de alicubi ad alicubi	ab aliquando usque ali-quando		
usquam	unquam	in ulle modo	unquam ali-quanto
de usquam ad usquam			
nusquam	nunquam	nullemente in nulle modo	nihil
ubique	semper; sempre	totalmente toto	toto
de ubique ad ubique			

Forma relative = forma interrogative
P.ex. Illac ubi io te ha vidite.

Le pronomines local e temporal pote esser precedite de un preposition de direction (vide sub 7/2).

Le adverbios e locutiones adverbial: usquam, unquam, in ulle modo, etc. se usa ordinarimente in senso negative.
P.ex. Io retornava sin haber les revidite unquam.

9/2 Locutiones adverbial

Exemplos

causal	final	rational
<u>interrogative</u>		
pro-que? per-que?	a qual fin? a que fin?	per qual ration? per que ration?
<u>demonstrative</u>		
pro isto pro illo	a(d) iste fin a(d) ille fin	per iste ration per ille ration
<u>indefinite</u>		
pro aliqual cosa pro alique (cosa) pro alicun cosa	a(d) aliqual fin a(d) alique fin a(d) alicun fin	per aliqual ration per alique ration per alicun ration
pro qualcunque cosa pro quecunque (cosa)	a qualcunque fin a quecunque fin	per qualcunque ration per quecunque ration
pro ulle cosa	a(d) ulle fin	per ulle ration
pro nihil	a(d) nulle fin	per nulle ration
pro toto pro omne cosa	a cata fin a omne fin	per cata ration per omne ration

<u>Altere locutiones adverbial</u>

In que loco? De que loco? Ab que loco? etc.
In que tempore? Ante que tempore? Post que tempore? etc.
In que momento? Usque a que momento? Ab que momento? etc.
De que maniera? De que modo? etc.
A que causa? A que condition? In que situation? etc.

Le pronomine adjective "que" pote esser substituite per "qual".
In qual loco? De qual loco? etc.

Exemplos

De iste maniera on non debe parlar con illes.
Si tu me lo habeva dicite ad ulle tempore, io lo saperea.
Io lo vendera a omne condition.
Io poteva vider les sin esser vidite in ulle modo.
Per alicun rationes nos debe tacer.

9/3 Locutiones, adverbios, etc. temporal 9/3

substantivos	adjectivos	adverbios e locutiones
anno	annual	
anno bissextil	annŭe	
<u>Le stationes</u>		
primavera, verno	primaveral vernal	in primavera, in estate, verso fin del estate;
estate	estive	Iste estate nos venira.
autumno	autumnal	autumno passate,
hiberno	hibernal	cata hiberno
<u>Le menses</u>	mensual	tres menses retro (vide sub 5/5)
januarío		
februario		
martío		
april		
maío		
junío		
julío		
augusto		
septembre		
octobre		
novembre		
decembre		
<u>Le septimana</u>	septimanal, hebdomadari	
lunedi		le lunedi = cata lunedi
martedi		jovedi = le jovedi veniente
mercuridi		mercuridi proxíme
jovedi		ab jovedi
venerdi		usque venerdi
saturnidi, sabbáto		
dominíca	dominical	
<u>Festas</u>		
Anno nove		nunc; nunc - nunc,
Venerdi Sancte		al presente, presentemente,
Pascha (paska)	paschal (-sk-)	tosto, bentosto, sovente, ancora; non - ancora,
Ascension		pridem; jam - pridem,
Pentecoste		
Natal		jam; non - jam; non plus,
die feriate		presto; subinde; sovente
<u>Le die, le jorno</u>	diurne	hodíe, hodíe matino,
matutino, matino	quotidian	heri, ante-heri,
meridíe	ma(tu)tinal	deman, cras, post-deman,
antemeridíe	meridian	post-deman postmeridíe,
postmeridíe	antemeridian	a meridie
vespére	postmeridian	iste vespére
nocte, medienocte	vesperal	a medíe nocte
hora (vide sub 5/5)	nocturne	

Que vice? iste vice, un vice, le vice, le prime vice, al prime vice, le proxime vice, a vices, duo vices, al decíme vice, le decíme vice, etc.

10 Interjectiones

Inter-jection	exprimente:	exemplos
ah!	a) delecto b) dolor c) admiration d) commiseration e) impatientia e. a.	ah, qual gaudio! ah, tu me face mal! ah, como isto es belle! ah, como io vos compati! ah, como ille es lente! ah, si!
oh!	a) surprisa b) indignation e. a.	oh, vos es jam hic? oh, iste homines! oh, no!
aĭ!	dolor	aí, vos me face mal!
gŭai!	plancto, dolor	gúai, toto es perdite!
hop!	stimulation anque pro facer saltar	infantes, hop, in le lectos! hop! (parlante al cavallo)
he! holla! hola	)interjectiones del)quales on se servi pro)appellar o arrestar	he, stop!
fi!	nausĕa, contempto, despecto	fi, qual mal odor!
stop!	arresto	stop, io ha oblidate mi libros!
hallo!	appellation (etĭam telephonante)	hallo, qui es illac?
cric!	ruito de un cosa, que se lacera etc. (papiro, stoffa, etc.	
crac!	ruito de un cosa, que se rumpe etc. (vitro, porcellana)	

Locutiones, exclamationes, etc.

vivat! vale! pardono! avante! retro! foras! via!
gratias! a basso! basta! bravo! etc.

11 Conjunctiones

Conj.de opposition resp.de restriction	
o o - o al minus al plus	Ille canta o parla, io non lo sape. O ille se excusera, o io vadera. Le ave se move, al minus illo vive. Le ave non se move, al plus illo vive.
sed ma solmente	Illa non canta, sed illa parla nunc. Illa vole ben cantar, ma illa non debe. Illa canta ben, solmente illa pronuncia mal.

de plus; del resto	Tu canta ben, de plus tu es multo belle.
tamen; totevia	Tu non canta toto ben, totevia io es contente.
<u>Conj.de consequentia</u>	
per consequente	Illa non voleva cantar, per consequente on la lassava a casa.
per isto	Ille non pote cantar, per isto ille non es cantator
<u>Conj. de conclusion</u>	
ergo; dunque	Io pensa, ergo io es.
<u>conj. de addition</u>	
e; (et)	Paula e Maria canta; P.canta e M. dormi.
e - e; et - et	E Paula e Maria canta.
assi - como	Assi Paula como Maria canta.
etíam; alsi	Paula e Maria canta, etiam Petro canta.
non solmente - sed etíam	Non solmente Paula e Maria canta, sed etiam Petro canta.
ora; ora - ora	Illas canta, ora canta Paula, ora Maria.
non - ni	Paula non canta ni dormi; illa mangia.
ni - ni; nec - nec	Ni Paula ni Maria canta, illas mangia.
plus - plus	Plus tu curre, plus tu fatiga.
quanto - tanto	Quanto melio tu canta, tanto plus io me allegra.
<u>Conj.de explication</u>	
nam; pois	Lassa me in pace, nam io es fatigate.

<u>11/2 Conjunctiones de subordination</u>

conjunctiones	propositiones subordinate circumstantial
	a) <u>temporal</u>
(si) tosto que	Si tosto que tu les ha vidite, veni a me.
depost que; de pois que; desde que	Multe annos ha passate depost que io te ha vidite le ultime vice.
durante que	Durante que ille scribeva, ille non parlava.
alora que	Alora que tu dormiva, nos ha veliate.
a pena que	Io veniva a te a pena que io te ha vidite.
ante que	Ante que on mangia, on debe lavar se le manos.
post que	Post que ille habeva scribite le littera ille lo portava al cassa de litteras.
usque; fin que	Attende hic usque io venira.
	b) <u>adversative</u>
contra que; dum; (in) vice que	Io parla contra que tu labora. Il valerea melio que tu restarea in vice que tu parti.
	c) <u>causal</u>
pro que?	Pro que plora tu, Maria?
per que	Io plora per que io ha perdite mi libros.
pois que; quia	Le caballo es un animal utile pois que (per que) illo travalia pro nos.
de timor que; de pavor que	Ille notava toto de timor que ille obliddarea ulle cosa.
	d) <u>final</u>
a fin que; pro que	Veni plus presso, a fin que io pote vider te melio.
	e) <u>consecutive</u>
de modo que; de maniera que; de sorta que	Vos strepita de sorta que vos me rende toto confuse.

Propositiones interrogative

In propositiones interrogative le subjecto seque immediatemente le verbo respectivemente le verbo auxiliar. Confronta le exemplos 2 - 9 in supra (inversion del subjecto).

Le inversion del subjecto non ha loco:

a) si le subjecto es representate per un pronomine interrogative.
P.ex. Qui labora? (exemplo 1 in supra).

b) si un pronomine interrogative appertine al subjecto.
P.ex. Cuje libro es bon? (exemplo 10 in supra).

c) si on applica un particula interrogative (esque, an, num), que transforma le proposition affirmative in un proposition interrogative.

P.ex. Esque tu labora? = Labora tu?
Esque tu ha mi libro? = Ha tu mi libro?
Esque tu lo ha date a me? = Lo ha tu date a me?

Le particula "an" expecta un responsa positive.
P.ex. An tu labora? (= certe, tu labora!)

Le particula "num" expectá un responsa negative.
P.ex. Num tu labora? (= oh non, isto tu non face!)

d) si on interroga per applicar le sol accentuation interrogative.
P.ex. Tu labora? (= expression de stupor).

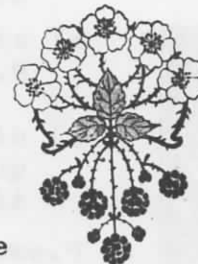

13/1 Prepositiones etc. ante radicales verbal

prefixo	exemplos
a(b)- abs-	abducer, aberrar, abrader, absolver; amover ante t: abstraher, abstiner, abstruder
ad-	adducer, adherer, adjutar, admoner, advenir con assimilation: accurer, arrider, assimilar
ante-	anteponer, anteceder
circu(m)-	circumnavigar, circumscriber, circumstar;circuir
co(n)- com-	conducer,congelar; coexister, coincider, coherer ante "b" e "p": combatter, comburer, compatir con assimilation: colliger, committer, corrumper
contra-	contradicer, contrafacer, contrafluer
de-	decorticar, decrescer, deprimer, descender
di(s)-	distraher, disnaturar; dilatar, diminuer con assimilation: diffunder,
e(x)-	exclamar, expirar, extraher; emanar, evader con assimilation: effunder, effluer
extro- intro-	extroverter introverter
in- im-	inducer, incapsular, instruer, injectar ante "b" e "p": imbarcar, imbiber, imprimer, con assimilation: illuder, irrider, irrumper
inter-	intercalar, interceder,
mis-	misinterpretar, misusar, misplaciar
per-	perforar, pervader, perleger, perverter
post-	postponer, postpagar, postscripto, postdatar
pre-	predominar, preponer, presumer, prevenir

12/1 Partes del proposition

	exemplos: subjecto	exemplos: predicato
Le subjecto pote esser:		
un substantivo	Le infante	dormi
" pronomine personal	Illes	"
" substantivation	Le mies	"
Le predicato pote esser:		
un verbo (forma verbal)	Ille	ha dormite
" auxiliar + substantivo	"	es professor
" auxiliar + adjectivo	"	es bon
Verbos auxiliar son verbos de stato: esser, devenir, restar, etc.	"	es forte
	"	deveni forte
	"	resta forte
Substantivos se completa per:		
adjectivos (attributo)	Le bon infante	
pronomines adjective	Iste rosa, qual libro?	
locutiones prepositional	Un bottilia de vino,	
	Un bottilia a vino,	
appositiones	Mi amica cantatrice	
Adjectivos e adverbios se completa per:		
adverbios	troppo bon, multo ben	
locutiones prepositional	plen de vino	
	fidel al amico	
	multo constantemente	
Verbos se completa per:		
complementos directe	amar le parentes	
complementos indirecte	obedir al parentes	
locutiones prepositional	viver pro le suos	
adverbios	scriber multo, dormir ibi.	

12/2 Propositiones independente

a) Le proposition affirmative
b) " " interrogative
c) " " optative
d) " imperativo (proposition elliptic)
e) " hortativo (proposition elliptic)

Le objecto de un interrogation es semper un membro de proposition o mesmo un proposition integre.

proposition affirmative	proposition interrogative	membros demandate
tu labora	1 qui labora?	subjecto
tu labora	2 labora tu?	predicato
tu ha un libro	3 que ha tu?	complemento directe
tu ha date lo a me	4 a qui ha tu date lo?	" indirecte
Paulo es hic	5 ubi es Paulo?	" de loco
Paulo venira deman	6 quando venira Paulo?	" de tempore
Paulo canta ben	7 como canta Paulo?	" de modo
tu ha un bon vino	8 qual vino ha tu?	" de objecto
tu ha su libro	9 cuje libro ha tu?	" de objecto
su libro es bon	10 cuje libro es bon?	" de subjecto

talmente que tanto - que tante - que	Ille parlava talmente que nemo poteva comprender le. Ille parlava tanto mal que nemo poteva comprender le. Ille habeva tante infantes que ille oblidava lor nomines.
troppo - pro que	Isto es troppo car pro que illo servi de forrage.
	f) <u>concessive</u>
ben que	Ben que on les ha vidite nonobstante illes vole restar.
etiam si	Etiam si omnes te abandona, ille restara.
malgrado que	Malgrado que le tempore es mal, illes marcha.
a minus que	On vos non recompensara, a minus que vos travaliara melio.
sia - sia	Sia tu velia sia tu dormi, io es semper presso te.

11/3 Conjunctiones de subordination 11/3

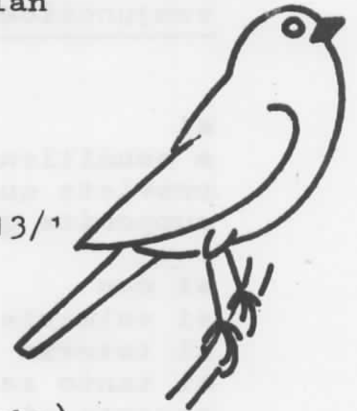
conjunctiones	propositiones subordinate
	g) <u>conditional</u>
si	Si il pluve le terra deveni humide.
a condition que) proviste que) supponite que)	Ille esserea felice si ille esseva san. Ille esserea felice si illa habeva venite. Ille haberea partite si illa habeva venite. Io partira proviste que tu revenira.
si non	Toto esserea ben si non ille habeva partite.
si solmente	Nos es contente si solmente il non pluve.
si totevia) si tanto es que)	Si totevia le sol splende, il es tanto melio.
excepte si) excepte que)	Ille tussi semper excepte si ille canta.
salvo que) ultra que)	Ultra que ille canta ben, ille face nihil.
	h) <u>modal</u>
secundo que	Secundo que io ha audite, Carolo venira.
in tanto que	In tanto que nos parla del mesme cosa, io consenti.
per que	Per que tu non parla, tu me face mal.
viste que	Viste que toto te appertine, tu pote esser contente.
sin que	Tu partiva sin que tu me reguardava.
	i) <u>comparative</u>
como	Io facera como vos vole.
como si	Illa canta como si illa esseva cantatrice.
quasi que	Ille cantava quasi que ille habeva bibite alcohol.
	<u>propositiones subjecto</u>
que	Il es certe que ille venira.
si; (an) +)	Si ille parlara es incerte.
	<u>propositiones objecto</u>
que	Io sape que ille non venira. Io suppone que tu ha mal dormite.
++)	Ille dice que omnes debe (debeva) pagar.
++)	Ille diceva que omnes habeva pagate.
si; (an) +)	Ille non sape si illes venira.
+)	Ille me demandava si illes venirea.
	<u>propositiones attributive</u>
que	Le pensata que tu es salvate me lassa reviver.
si; (an)	Le demanda, si ille forsan revenirea, le rendeva nervose.

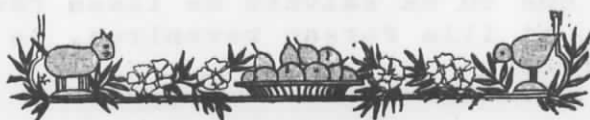
pro-	prolongar, proponer, proscriber, provider
re-	revocar, reparar, rescriber, receder, retener
retro-	retroceder, retrogradar
sub-	subscriber, subordinar, subdivider, submerger con assimilation: suggerer, succumber, suffragar
super-	superponer, superpagar
trans-	transportar, transluminar, transcender
ultra-	ultrapassar

Vos trova altere exemplos sub 15/1 etc.
P.ex. Committer, commission, commissura, commissario, commissariato, commisso, comissionero, commissionar

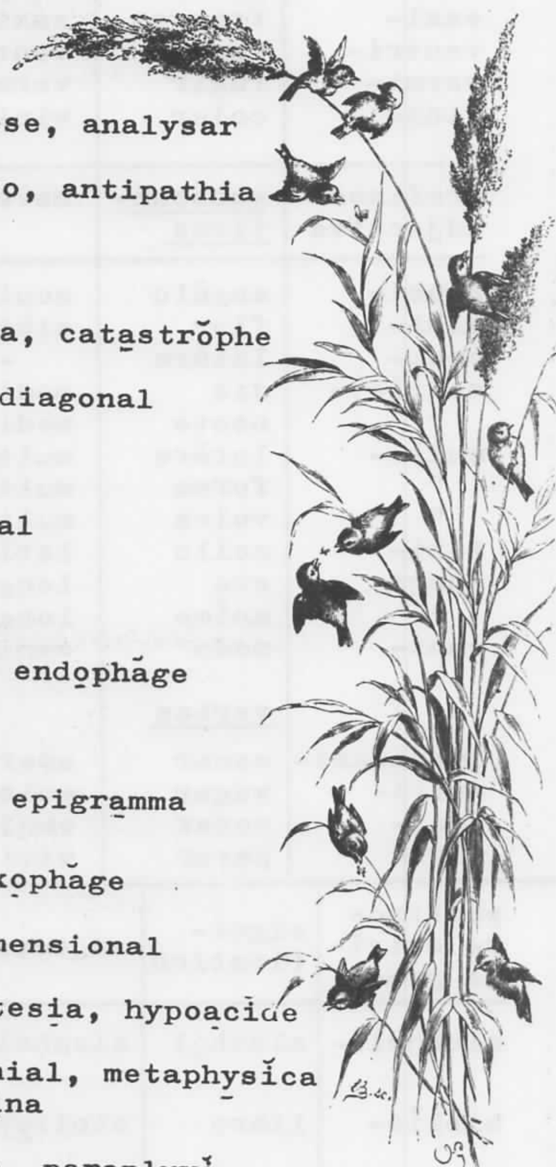
13/2 Prep. como prefixos ante subst. e adjectivos 13/2

ante-	antemeridian, antepenultima, antediluvian
circum-	circumpolar (adj.), circumvicin
cis-	cisalpin, cisjordania, cismontan
co(n)-	condiscipulo, confratre, cohereditario con assimilation: commatre (confronta 13/1
di(s)-	discontente, disharmonia
ex-	exministro, expresidente
extra-	extralegal, extramural, extravasar (verbo), (= extraordinarimente): extrafin, extralonge
intra-	intravenose, intramural
in-	inactive, inadvertente con assimilation: illegal, irregular (adj.)
inter-	interlinea, intercontinental, interacto
non-	nonsenso, non-me-oblida, non-aggression non-fumator, non-euclidian
post-	postimpressionista, postmeridian
pre-	prehistoria, prehistoric
pro-	progerman, prosemita, prosemitismo
sub-	subprefecto, subvestimentos, subchef, suburban
super-	superscarpa, supernatural, supercilio
trans-	transalpin
ultra-	ultramontan, ultraviolette, ultramar (adv.)
vice-	vicerege, vicerector

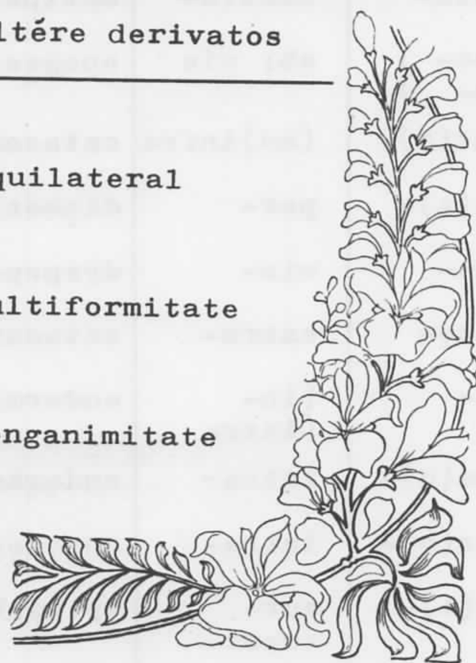
prefixo	signi-fication	exemplos
a(n)-	(non- (in-	apŏde, atheismo, atŏmo anarchia, analphabeto, anestesia
amphi-	ambe circum	amphibĭo, amphitheatro
an(a)-	re-	anabaptismo, anagenese, analysar
anti-	contra-	antipapa, antichristo, antipathia
apo- ap-	ab; via	apogee, apotracheal
cat(a)-	(ad)infra	catacombas, cataracta, catastrŏphe
di(a)-	per-	diamĕtro, diaphăne, diagonal
dys-	mis-	dyspepsia, dysgenese
ecto-	extra-	ectoderma, ectocranial
en-	(in- (intra	endermic, entŏmo
end(o)-	intra-	endogăme, endosmose, endophăge
ent(o)-	intra-	entozoon
ep(i)-	sur- super-	epitaphĭo, episcŏpo, epigramma
ex(o)-	extra-	exogăme, exosmose, exophăge
hyper-	super-	hypercritic, hyperdimensional
hypo-	sub-	hypodermatic, hypoestesia, hypoacide
meta-	trans- ultra-	metacarpo, metabranchial, metaphysĭca metazoon, metaglobulina
par(a)-	(juxta (false (contra	parasito, paralogismo, parapluvĭa paravento, parasol
peri-	circum-	perimĕtro, periarterial
syn-	(con- (commun	syncronic, synódo, synthetic ante b, m, p, pf: symphonia, symmetria con assimilation: syllogismo, syllepsis.

prefixos substantive	substantivos	nove adjectivos in -e	altĕre derivationes
gambi-	forma	gambiforme	
cervi-	pede	cervipede	
coni-	forma	coniforme	
	rostra	conirostre	conirostro
cruci-	forma	cruciforme	

	verbos		
agri-	coler	agricŏle	agricultura, agricola
carni-	vorar	carnivŏre	
coni-	ferer	conifĕre	coniféres
cruci-	ferer	crucifére	cruciféros
igni-	vomir	ignivóme	
lacti-	ferer	lactifĕre	
melli-	fluer	melliflúe	mellifluitate
nocti-	vagar	noctivág̃e	
ovi-	parer	ovipáre	
saxi-	franger	saxifrăge	saxifrága, saxifragacĕas
ventri-	loquer	ventrilŏque	ventrilóquo
vermi-	fugir	vermifúge	vermifúge (subst.)
vini-	coler	vinicŏle	vinicultura

prefixos adjective	substantivos	nove adjectivos in -e	altére derivatos
acuti-	angŭlo	acutangúle	
albi-	flor	albiflor	
equi-	latĕre	-	equilateral
medi(e)-	die	mediedie	
"	nocte	medienocte	
multi-	latére	multilatĕre	
"	forma	multiforme	multiformitate
"	valva	multivalve	
lati-	collo	laticolle	
longi-	evo	longeve	
"	anímo	longanĭme	longanimitate
omni-	modo	omnimŏde	
	verbos		
americani-	sonar	americanisóne	
multi-	vagar	multiváge	
omni-	vorar	omnivŏre	
vivi-	parer	vivipăre	

prefixos de origĭne grec	signification	adjectivo	persona	scientĭa instrumento stato etc.
alcoholo-	alcohol	alcoholomane	alcoholomano alcoholomana	alcoholomania
biblĭo-	libro	bibliophile	bibliophilo bibliophila	bibliophilia
clepto-	furar	cleptomane	cleptomano cleptomana	cleptomania
geo-	terra	geologic geometric	geologo geometra	geologia geometria geometro
hydro-	aqua	hydrophobe	hydrophobo hydrophoba	hydrophobia
micro-	(parve (micre	microscopic	microscopo	microscopia microscopio
palĕo-	ancian	paleontologic	paleontologo	paleontologia
philo-	amico	philosophic philologic	philosopho philologo	philosophia philologia
photo-	lumĭne	photographic	photographo	photographia

psycho- tele- theo-	anĭma distante deo	psychologic telephonic theologic	psychologo telephonista theologo	psychologia telephonia telephono theologia
auto-	ipse	autobiographia, autoanalyse		
archi-	vetúle) prime)	archiepiscopo, archilegal		
hetĕro-	altĕre	heterosexual, heteroracial		
hom(o)-	equal	homologe, homocentric		
home(o)-	simĭle	homeopathic, homeoracial		
iso-	equal	isometric, isodynamic, isotopo		
macro	grande	macroorganismo, macroscopic		
meso-	medĭe	Mesopotamia, mesocephalo		
neo-	nove	neolatin, neonato, neoromantic		
pan-	tote	pantheista, pantheismo, panorama		
pseŭdo-	false) imitate)	pseudoclassic, pseudotolerantia		

13/6 Prefixos derivate de numerales

13/6

num.	de origine latin prefixo	exemplos	de origine grec prefixo	exemplos
1	uni-	unicorne	mono-	monosyllabe
2	bi-	bilateral	di(s)-	diphthongo
3	tri-	tricolor	tri-	trilogia
4	quadr(i)-	quadrilatĕre	tetr(a)-	tetrapode
5	quinque-	quinque-reme	pent(a)-	pentahedro
6	se(x)-	semestre	hex(a)-	hexametro
7	septem-	septemvirato	hept(a)-	heptagonal
8	oct(o)-	octosyllabic	oct(a)-	octagonal
9	novem-	novemvirato	ennea-	enneagonal
10	dec-	decennío	deca-	decalitro
11	undec-	undecennial	endeca-	endecasyllabe
12	duodec-	duodecennío	dodeca-	dodecagonal
100	cent(i)-	centigrade	hecto-	hectolitro
1 000	mille-	mille-pedes	kilo-	kilometro
10 000			myria-	myriagramma
10^6			mega-	megawatt
10^9			giga-	gigavolt
1/2	semi-	semicircúlo	hemi-	hemispherío

1/10	deci-	decimetro		
1/100	centi-	centimetro		
1/1000	milli-	millimetro		
$1/10^6$			micro-	microsecunda
$1/10^9$			nano-	nanosecunda
	multi-	multicolor	poly-	polyphonic

Per medio de suffixos on forma nove derivatos. P.ex. sta/r
stabil/e
stabilisa/r
stabilisation

Suffixos que non es de origine latin intercala un -h- inter le suffixo e le radical,

si le radical se termina per -c
e le suffixo comencia per -e- o -i-

-eria	subst.	pisce - pischeria; porco - porcheria
-ero	"	banca - banchero; porco - porchero
-ese	S/A	Salamanca - salamanchese ma: Francia - francese
-essa	subst.	duce - duchessa
-etta	"	boteca - botechetta; placa - plachetta
-etto	"	banco - banchetto; pacco - pacchetto
-ette	adj.	blanc - blanchette
-iera	subst.	
-iero	"	fico - fichiero

Suffixos que es de origine latin non influentia in ulle modo le orthographia. In iste caso le -c- se pronuncia

como (ts) ante e, i, y
como (k) ante a, o, u

p.ex.	pisce	piscina, pisciforme, piscicultura piscar, piscator, piscose ma: pischeria (vide in supra)
	felice	felicitar, felicissime
	ducer	duce; ducal ma: duchessa (vide in supra)

Radices que non es de origine greco-latin conserva lor pronunciation original in omne casos.

Pro isto un -c- como (k) recipe un -h- mute ante e, i, y
un -g- como (j) o (dj) un -i- mute ante a, o, u.

p.ex.	blanc ric	blanco, blanchir, blanchissime ricco, ricchissime	
	rage (raje)	ragiose, ragiar (rajose) (rajar)	
	orange (orãje) o: (oran-dje)	orangiada (orãjada) (oran-djada)	ma: orangeria (orãjeria) (oran-djeria)

-ada	S	producto derivato serie	limon orange columna	limonada orangiada columnada
-age	S	collection	folio	foliage

-al	A	relation	natura	flores natural
-al	S			su natural
-ar	A	post -l-	exemplo	exemplar
-ar	S	post -l-		un exemplar
-alĭa	S	collection sin valor	ferro papiro	ferralia papiralia
-(i)ano	S	pers. masc.	Amerĭca	un americano
-(i)ana	S	pers. fem.		un americana
-(i)ano	S	le lingúa		ille parla americano
-(i)an	A			le lingua american
-ar	V	activitate	fumo	fumar. Le pipa fuma. Ille fuma **cigarros**
		relation		
-arĭo	S	pers. masc.	bibliotheca mission ferrovia	bibliothecarĭo missionarĭo ferroviarĭo
-arĭa	S	pers. fem.	bibliotheca	bibliothecaria
-arĭo	S	collection	herba vocabŭlo	herbarĭo vocabularĭo
		reservoir	aqúa	aquarĭo
		loco e sim.	grano	granarĭo
-ari	A	conforme a	ordine legenda sanitate	ordinari legendari sanitari +)
				pejoration
-astro	S	pers. masc.	poeta (masc.) medĭco	poetastro medicastro
-astra	S	pers. fem.	poeta (fem.)	poetastra
				parente per un 2-nde matrimonĭo
-astro	S	pers. masc.	filĭo	filiastro
-astra	S	pers. fem.	filĭa	filiastra

14/3 Suffixos pro substantivos (2) 14/3

suffixo		signi-fication	exemplos	
			substantivos	derivatos
-ata	S	quantitate	coclĕar tassa	un coclearata de ... un tassata de ...
-ato	S	dignitate reunion	episcŏpo	episcopato episcopato
		territorĭo periódo	duce novicĭo	ducato noviciato
		relation al profession		
-ero	S	pers. masc.	lacte, libro	lactero, librero
-era	S	pers. fem.		lactera, librera
-eria	S	fabrĭca o boteca		lacteria, libreria
-esc	A	similitude maniera	gigante arăbe	gigantesc arabesc

-ese	S	pers. masc	Japon	un japonese
-ese	S	pers. fem.		un (femina) japonese un (dama etc.)japonese
-esa	S	pers. fem.	(nove form.)	un japonesa
-ese	S	le lingŭa		le japonese
-ese	A			le lingŭa japonese
-eto	S	gruppo de) arbŏres)	salĭce pino orangiero	saliceto pineto orangiereto
		diminution		
-etto	S	pers. masc	puĕro	pueretto
-etta	S	per. fem.	puĕra, uxor	pueretta, uxoretta
-ia	S	stato culto	abbate idolatra	abbatia idolatria
-ia	S	scientia arte etc.		chimia, geologia
-ĭco; -o	S	pers. masc.		chimĭco, geolŏgo
-ĭca; -a	S	pers. fem.		chimĭca, geolŏga
-ista	S	pers. fem.		femĭna chimista
-ic	A			chimic, geologic
-ĭca	S	scientia arte etc.		physĭca, mathematĭca
-ĭco	S	pers. masc.		physĭco, mathematĭco
-icista	S	pers. fem.		femĭna physicista
-ic	A			physic, mathematic
-iera	S	receptacŭlo campo loco de ex- ploitation	sucro, suppa riz carbon	sucriera, suppiera riziera carboniera
-iero	S	arbŏre, arbusto	pira persĭca corco	piriero (= piro) persichiero(=persĭco) corchiero
-ifĕre	A	portante:	cono carbon	conifĕre carbonifĕre
-ific	A	faciente:	pace	pacific
-ificar	V	conver-) ter in:)	petra glacĭe	petrificar glacificar
-il	S	stabulo	can, tauro	canil, tauril
-in	A	relation (chimic)	can, porco alcali	canin, porcin alcalin
-ino	S	combination chimic	alcali	alcalino
-ina	S		casĕo	caseina
-isar	V	reducer in:	pulvĕre vapor	pulverisar +) vaporisar +)
suffixo		signi- fication	exemplos substantivos	derivatos
-ismo	S	scientĭa, doctrina	expression	expressionismo

-ista	S	pers. masc.		expressionista
-ista	S	pers. fem.		(expressionista (femīna expressionista (dama expressionista
-ista	A			le pictura expressionista
			inflation	inflationista
-ita	S	pers. masc.	Israel	un israelita
-ita	S	pers. fem.		(un israelita (un femina israelita (un dama israelita etc.
-ita	A			le feminas israelita
-ite	S	mineralogia	meteoro ligno	meteorite lignite
-itis	S	inflammation (med.)	appendice esophago	appendicitis esophagitis
-oíde	S	similitude	anthropo- negro	le anthropoides le negroides
-oĭde	A			negroide
-ose	A	plen de:	joco religion	jocose religiose
-osis	S	condition) abnormal)	tuberculo neuro-	tuberculosis neurosis
-otic	A	le adject.		neurotic

14/6 Suffixos pro adjectivos

suffixo		signification	exemplos: adjectivos	exemplos: derivatos
-astre	A	pejoration	belle	bellastre
		similitude) parlante) de colores)	verde	verdastre
-essa	S	qualitate	polite ric	politessa ricchessa
-ette	A	diminutivo	belle blanc	bellette blanchette
-ĭa	S	qualitate	efficace fraudulente	efficacĭa fraudulentĭa
-ia	S	qualitate +)	zelose brachycephāle	zelosia brachycephalia
-ismo	S	qualitate	provincial	provincialismo
		doctrina) etc.)	social	socialismo
		characte-) ristica)	german	germanismo
		nove forma:	atonal	atonalismo

-ista	S	pers. masc.	social	socialista
-ista	S	pers. fem.		socialista o femina socialista e simile
-ista	A			le partitos socialista
-isar	V	facer tal		socialisar
-(i)tate	S	qualitate	rigĭde regular san libĕre	rigiditate regularitate sanitate libertate
-itari	A	++)	san	sanitari
-itude	S	+++)	longe	longitude
-itudinal	A	qualitate	late	latitudinal
-ada +)	S	action in considera-tion de su duration	cavalcar promenar passar currer	cavalcada promenada passada currada
-age	S	substanti vation de verbo	acierar passar massar usar	acierage passage massage usage
-eria	S	fabríca, commercío etc.	distillar blanchir piscar brodar	distilleria blancheria (blañkeria) pischeria (piskeria) broderia

+) Dr. Helmut E. Ruhrig, Freiburg i. B., e Sr. André Schild, Basel, recommenda:

-ada pro verbos finiente in -ar
-ida " " " " -er + -ir

suffixos		signi-fication	exemplos: verbos	derivatos	
-nte	A	qualitate	interessar negliger sufficer venir	interessante negligente sufficiente veniente	 (2) (1)
-nte	S	pers.masc. o feminin qui ...	musicar presider audir	musicante presidente audiente	 (1)
-nte	S	bestias, objectos, etc.	ruminar serper reciper	ruminantes serpentes recipiente	 (2)
-ntĭa	S	stato permanente	tolerar negliger audir	tolerantia negligentia audientia	 (1)
-mento	S	action; su resultato	fundar mover sentir	fundamento movimento sentimento	 (3)

-bĭle	A	habente le facultate de ...	star rejectar corriger audir	stabile rejectabile corrigibile (3) audibile
-bilitate	S	Subst.	star	stabilitate
-ndo	S	++); (1); (2);	multiplicar divider subtraher	multiplicando dividendo subtrahendo
-nda	S		ager	agenda
-nde	A		reverer tremer	reverende tremende

(1) Le verbos in -ir intercala un -e- ante -n-.
Pro isto: -iente, -ientia, -iendo, -ienda, -iende.

(2) Alicun verbos in -er intercala un -i- ante -en-.
Istos son: caper, facer, saper, e le compositos:
-ciper, -ficer, -spicer, e -jicer.

(3) Le verbos in -er forma: -imento, -ibile, -ibilitate.
Pauc verbos del 2-nde declination latin es exceptate.
P.ex. Deler - delebile (vide sub 15/1 etc.).

14/9 Suffixos pro supinos 14/9

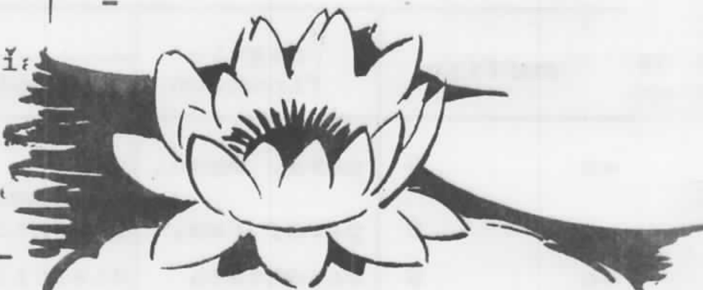
suffixo		signi-fication	exemplos: supinos	derivatos
-o	S	pers. masc.	amat- delegat-	le amato le delegato
-a	S	pers. fem.	fidantiat-	le fidantiata
-o	S	resultato	distillat-	le distillato
-e	A	qualitate	correct- privat-	correcte private
-o	S	(1)	sens- odorat- respect-	senso odorato respecto
-ual	A	qualitate	sens-, punct-	sensual, punctual
-uose	A	plen de ...	respect-	respectuose
-ion	S	action, stato etc. loco etc.	renovat- impress- redact-	renovation impression redaction
-ivo	S	(2)	imperat- indicat-	imperativo indicativo
-iva	S	(2)	prerogat- direct-	prerogativa directiva
-ive	A	habente le effecto	posit- definit-	positive definitive
-or	S	pers. masc.	direct- profess-	director professor
	S	machina	transformat-	transformator
-rice	S	pers. fem. post -t-	direct-	directrice
-ora	S	post -s-	profess-	professora
-orĭo	S	institution, loco,	sanat- observat-	sanatorio observatorio

-ori	A	instrumento, objecto	tirat-, ras-, rigat-, script-	tiratorio, rasorio, rigatorio, scriptorio
		(3) destinate a	obligat-, satisfact-	obligatori, satisfactori
-ura	S	action e su resultato	sculpt-, mixt-, pict-, creat-	sculptura, mixtura, pictura, creatura
-ar	V	intensification	dict-, punct-	dictar (confr.: dicer), punctar (cfr.: punger)

15/2 Verbos se terminante in -ar 15/2

radice	inf.	derivatos	supino	derivatos
		Verbos regular	exemplos	
laud-	-ar	-e(S), -es	laudat-	-ion, -ive, -or, -ori
salt-	-ar	-ante(A), -igrăde(A)	saltat-	-ion, -or (vide: salir)
st-	-ar	-abíle	stat-	-ion, -ura, -o
circumst-	"	-ante(S), -antía	-	
const-	"	-ante(S/A)	-	
contrast-	"	-o		
dist-	"	-ante(A), -antí, equi-ante, -antiar(V)		
inst-	"	-ante(S/A), -antia, -antané		
obst-	"	-acúlo, non-ante (prepos. e adv.)		
rest-	"	-o, -ive	-	
arrest-	"	-o	arestat-	-ion
etc.			etc.	
		Verbos irregular		
d-	-ar		dat-	-or, -o, -a, -ive, -ivo
add-	-er		addít-	-ion, -ive, -ionar(V)
ed-	-er		edít-	-ion, -or, -ar, in-e
perd-	-er		perdít-	-ion, -a
rend-	-er	-imento	rendít-	-ion
fric-	-ar	-amento, dentifricío	fricat-, frict-	-ive, -iva, -ion, -ionar(V)
juv-	-ar			
adjuv-	"	-ante(A)	adjūt-	-or, -ar(V), -ante(S)
coadjuv-	"	-ante(A)	coadjūt-	-or
lav-	-ar	-age, -amento, -anda, abíle	lavát-, lot-	-or, -ura, -ion (pharm.)
sec-	-ar	-ante(S/A), -abíle, in-abíle, secapapiro	sect-	-ion, -or, -ura
dissec-	"		dissect-	-ion, -or
insec-	"		insect-	-o
trisec-	"		trisect-	-ion

radice	inf.	derivatos	supino	derivatos
bib-	-er	-ibĭle, im-ibĭle	bibĭt-	-or, -ura, -a
imbib-	"	-imento	imbibĭt-	-ion
(cumb-)				
incumb-	-er	-ente(A), entĭa	incubĭt-	
succumb-	"		succubĭt-	
deb-	-er		debĭt-	-or, -e, -a, -o -ar, in-ar(V)
hab-	-er		habĭt-	-o, -ual, -uar(V) -ude, dis-uar(V)
lab-	-er	-ĭle	laps-	-o
collab-	"		collaps-	-o
prolab-	"		prolaps-	-o
scrib-	-er	-a	script-	-or, -o, -ura -orío
ascrib-	"		ascript-	-ion
circumscrib-			circumscript-	-ion
conscrib-	"		conscript-	-ion, -o
describ-	"		descript-	-ion, -or, -ive -ibíle
inscrib-	"		inscript-	-ion
prescrib-	"		prescript-	-ion, -ibíle
proscrib-	"		proscript-	-ion, -or, -o
rescrib-	"		rescript-	-o
subscrib-	"		subscript-	-ion, -or
transcrib-	"		transcript-	-ion, -or, -o
(postscrib-)			postscript-	-o
sorb-	-er		(sorpt-)	
absorb-	"		absorpt-	-ion
resorb-	"		resorpt-	-ion
reabsorb-	"		reabsorpt-	-ion

